

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Ideální výchova dětí podle studentů Univerzity Pardubice

Strejčková Barbora

Bakalářská práce

2020

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora Strejčková**
Osobní číslo: **H16311**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Téma práce: **Ideální výchova dětí podle studentů Univerzity Pardubice**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Hlavním cílem bakalářské práce bude zjistit, jaká je ideální výchova dětí podle studentů Filozofické fakulty a studentů Fakulty elektrotechniky a informatiky na Univerzitě Pardubice a jak se jejich pohled na tuto problematiku liší. Teoretická část bude založena na odborné literatuře. Jak by se podle odborníků měly děti správně vychovávat, jaké používat metody, co by měli rodiče o svých dětech vědět apod. Praktická část, bude založena na výzkumu, který bude zjišťovat názory studentů Filozofické fakulty a studentů Fakulty elektrotechniky a informatiky na Univerzitě Pardubice na ideální výchovu dětí. V praktické části použijí kvantitativní výzkumný design. Metodou sběru dat bude dotazník. Výzkumný soubor budou tvořit studenti Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice. Dotazník bude anonymní. Závěrečná část práce bude obsahovat celkové shrnutí a porovnání teoretických a praktických postřehů v rámci výchovy dětí.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

BIDDULPH, Steven. Tajemství výchovy šťastných dětí. 2011. ISBN: 978-80-262-0032-1.
Helus, Zdeněk. Vyznat se v dětech. 1987. ISBN: 14-186-87.
HELUS, Zdeněk. Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-888-0.
KOPŘIVA, Pavel a kol. Respektovat a být respektován. 2010. ISBN: 978-80-904030-0-0.
MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. 2013. ISBN: 978-80-262-0519-7.
MATĚJČEK, Zdeněk. Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. 2004. ISBN: 978-80-247-0870-6.
MATĚJČEK, Zdeněk. Rodiče a děti. 2017. ISBN: 978-80-7429-797-7.
PREKOPOVÁ, Jiřina. Jak být dobrým rodičem: Krůpěje výchovných moudrostí. 2001. ISBN: 978-80-247-9063-3.
ROGGE, Jan-Uwe. Děti potřebují hranice. 2013. ISBN: 978-80-262-0451-0.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2020**

L.S.

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 29. listopadu 2019

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. března 2020

Strejčková Barbora

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří vedoucí práce prof. PhDr. Karlu Rýdlovi, CSc. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se podíleli na mém výzkumu.

ANOTACE

Práce se zabývá ideální výchovou podle bezdětných studentů Filozofické fakulty a bezdětných studentů Fakulty elektrotechniky a informatiky. Teoretická část vymezuje hlavní pojmy týkající se rodiny, dítěte a výchovy. Druhou část práce tvoří část praktická, která obsahuje výzkum, jehož nástrojem je dotazníkové šetření. Cílem výzkumu je zjistit, jaké faktory jsou podle, již zmíněných studentů, ve výchově dětí nejdůležitější.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodina, dítě, dětství, výchova

TITTLE

Ideal upbringing of children according to students of University of Pardubice

ANNOTATION

The topic of this thesis is the ideal upbringing according to childless students of the Faculty of Arts and Philosophy and according to childless students of Faculty of Electrical Engineering and Informatics. The theoretical part defines the main concepts related to family, child and upbringing. The second part of the thesis consists of a practical part, which contains research, whose tool is a questionnaire. The aim of the research is to find out what factors are most important in the upbringing of children, according to the above mentioned students.

KEYWORDS

Family, child, childhood, upbringing

OBSAH

Úvod.....	9
Teoretická část.....	10
1. Rodina	10
1.1 Definice rodiny	10
1.2 Funkce rodiny	11
2. Dítě a dětství.....	12
2.1 Definice pojmu dětství.....	12
2.2 Definice pojmu dítě.....	13
3. Výchova	13
3.1 Definice pojmu výchova	13
3.2 Historický vývoj výchovy.....	15
3.2.1 Pravěk	15
3.2.2 Starověk.....	15
3.2.2.1 Výchova v antickém Řecku.....	15
3.2.2.2 Římská výchovy.....	16
3.2.3. Středověk.....	17
3.2.4. Novověk.....	17
3.2.4.1 Jan Ámos Komenský.....	17
3.2.4.2 Osvícenství	18
3.2.4.3 19. a 20. století	19
3.3 Styly výchovy podle konkrétních autorů	20
3.3.1 Výchovné styly podle Kurta Lewina	20
3.3.2 Earl S. Schaefer – model dvou dimenzí rodičovských postojů	21
3.3.3 Diana Baumrind, Eleanor E. Maccobyová, John A. Martin – model čtyř stylů výchovy	23
3.3.4 Jan Čáp – Model devíti polí.....	23

3.4	Současné trendy ve výchově	26
	Závěr teoretické části	31
	Praktická část	33
4.	Metodologie výzkumu	33
4.1	Cíl výzkumu	33
4.2	Stanovení výzkumných otázek	33
4.3	Formulace hypotéz	34
4.4	Metoda sběru dat	35
4.5	Charakteristika výzkumného souboru	36
4.6	Realizace výzkumného šetření	36
5.	Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu	37
5.1	Prezentace výsledků výzkumu	37
5.2	Verifikace hypotéz	60
5.3	Závěr výzkumu	73
	Závěr	75
	Seznam zdrojů	77
	Seznam grafů	79
	Seznam obrázků	80
	Seznam tabulek	81
	Přílohy	82

Úvod

Bakalářská práce se zabývá ideální výchovou podle studentů Univerzity Pardubice. Výchova dětí je velmi diskutované téma, na které se zaměřuje čím dál více odborníků. Troufnu si říci, že neexistují dva lidé, kteří se na tuto problematiku koukají stejnými očima. Ve své práci jsem se zaměřila konkrétně na bezdětné studenty Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky. Důvod výběru je velmi jednoduchý. Mým cílem bylo získat názory od lidí, kteří se svým zaměřením od sebe diferencují. Zajímalo mne, zda se odpovědi těchto dvou skupin budou nějakým způsobem lišit. Dále jaká výchova je, podle nich, ta správná a v neposlední řadě, zda výchova, ve které vyrůstali hraje nějakou roli v jejich přemýšlení nad touto problematikou.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vysvětleny pojmy týkající se výchovy, tedy definice pojmu rodina, dítě, dětství a výchova. V rámci výchovy jsem se zaměřila na její historický vývoj (od pravěku až po novověk), styly výchovy podle vybraných konkrétních autorů a nesmí chybět ani vybrané současné trendy ve výchově. V teoretické části se objevují názory několika odborníků a jejich pohled na tuto problematiku.

Obsahem praktické části je výzkum, který se zaměřuje na ideální výchovu podle bezdětných studentů Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE. Pro výzkum byl zvolen kvantitativní přístup a výzkumným nástrojem je dotazník. Výzkumným souborem jsou bezdětní studenti Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE. Cílem výzkumu je zjistit, zda se studenti chtějí stát rodiči, zda přemýšlí nad výchovou svých budoucích potomků, zda jsou spokojeni s výchovou svých rodičů, zda mají z budoucí výchovy z něčeho obavy a v neposlední řadě, jakou roli by podle nich měly hrát ve výchově fyzické tresty, pravidla a hranice.

Teoretická část

1. Rodina

Rodina je základním činitelem v procesu výchovy dětí, proto je potřeba tento pojem řádně vysvětlit.

1.1 Definice rodiny

V rámci rodiny rozlišujeme hned několik rolí. Mezi primární role patří role otce a matky (rodičovské role) a role dítěte. Mezi „vedlejší“ role patří prarodiče, sourozenecké role, partnerské role a všechny další role, které určují vztahy v rodině.

Definicí této společenské skupiny se zabývá několik autorů. *Velký sociologický slovník* popisuje rodinu jako nejdůležitější společenskou skupinu a instituci, která je základem sociální struktury a zároveň základní ekonomickou jednotkou, která zajišťuje trvání lidského biologického druhu, výchovu, socializaci, potomstvo, přenos kultury a zachovává kontinuitu kulturního vývoje. Obecně vzato, hlavní úlohou rodiny je zajišťovat rození dětí a péči o ně v období jejich nesoběstačnosti, a to pomocí obecně sdílených vzorců chování.¹ Podle Jadwigy Šanderové se v současné době tyto vzorce chování potýkají s velkým vlivem transferu majetku, peněz, růstu bohatství na jedné straně a propadu životní úrovně až pod hranici chudoby na straně druhé. Spoustu rodin se tedy musí umět adaptovat na nové podmínky a tím posilují jejich ekonomickou funkci a prohlubují sociálně ekonomické rozdíly.²

Marie Vágnerová popisuje rodinu z psychologického hlediska jako nejvýznamnější sociální skupinu pro člověka. Rodina je pro člověka primární skupinou v životě, proto se vyznačuje vysokou mírou intimity ve vztazích.³ Rodina dítěti zprostředkovává sociokulturní zkušenost a učí je dovednostem sociální komunikace, řeči, způsobům uvažování a hodnocení, normám a žádoucím způsobům chování. Důležité je také zmínit, že každá rodina funguje jako zdroj variability, jelikož své členy stimuluje vždy trochu odlišně, než jak to dělají ostatní.⁴

Rodina je tedy nedílnou součástí našich životů. Říká se, že člověk vynalezl rodinu, když zjistil, že se nedá nikomu věřit, jako krabičku poslední záchrany, když přijdou zlé časy.⁵

¹ PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník*. Praha, 1996, s. 940-941. ISBN 80-7184-310-5.

² ŠANDEROVÁ, J. „Opět o třídách a vrstvách v současné kapitalistické společnosti“ in: *Sociologický časopis*. 1999, s. 17.

³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha, 2004, s. 312. ISBN 80-246-0841-3.

⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha, 1999, s. 8. ISBN 80-7184-803-4.

⁵ MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha, 2002, s. 25. ISBN 80-7178-624-1.

1.2 Funkce rodiny

Na rodinu jako takovou jsou kladeny velké nároky. Jak již bylo řečeno, rodina by měla být pro jedince primární skupinou, která zajišťuje emocionální zázemí, bezpečí a jistotu, místem elementárních zkušeností a platformou pro vstup do společnosti.⁶

Mezi hlavní funkce rodiny patří:

- Biologicko-reprodukční funkce: rodina zajišťuje, aby se rodily do světa další děti
- Sociálně-ekonomická funkce: rodiče vydělávají peníze a finančně rodinu zabezpečují
- Ochranná funkce: zajišťování životních potřeb všech členů rodiny
- Socializační a výchovna funkce: rodiče dítě vychovávají a učí ho, jak se chovat k ostatním
- Rekreační, relaxační a zábavná funkce: zábava a odpočinek pro všechny členy rodiny
- Emocionální funkce: mezi členy rodiny jsou velké citové vazby

Všechny tyto funkce spolu úzce souvisí. Vzhledem k tématu mé práce, rozeberu jednu z nejdůležitějších funkcí rodiny, funkci výchovnou.

Každá kultura je odlišná a s tím souvisí i různé styly výchovy. Rodiče rozhodují o tom, k jakým hodnotám mají děti inklinovat, jak děti vést a co od nich vyžadovat.⁷ Ivo Možný ve své publikaci *Sociologie rodiny* uvádí tzv. rodičovskou autonomii. Tzn, že rodiče mají práva a povinnosti, které jim umožňují předávat dítěti jejich hodnotový systém a představu o kvalitním životě a zároveň mohou dítěti bránit v tom, aby následovalo hodnoty a normy, které neschvalují. Důležité ale je, jak popisuje sám autor: „*Děti musejí být o hodnotách rodičů přesvědčovány, musejí je interiorizovat jako vlastní, ne nucené.*“⁸

Velkou roli ve výchovné funkci hraje také škola, která se stala složkou životního stylu rodiny, převzala zejména část vzdělávacích úloh rodiny a vstupuje i do jejich hodnotového systému. Škola zdůrazňuje nutnost dítě chránit a pečovat o něj. Funkce rodiny a školy se svým způsobem doplňují.⁹

⁶ HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha, 2007, s. 68. ISBN 978-80-7367-327-7.

⁷ Tamtéž, s. 74.

⁸ MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha, 1999, s. 132. ISBN 80-85850-75-3.

⁹ HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha, 2007, s. 75. ISBN 978-80-7367-327-7.

2. Dítě a dětství

2.1 Definice pojmu dětství

Až do 16. století v západní Evropě (v českých zemích déle) nebyl na pojem dětství brán velký zřetel. Tento pojem je výsledkem modernizace. V předindustriální společnosti se dítě po skončení základní péče o fyzické přežití stávalo „malým dospělým“. Teprve v období renesance se začaly postoje k dětem měnit a začalo se k nim přistupovat jako k nevinným a zranitelným bytostem. Zlomovým bodem bylo založení povinné školní docházky, která postupně vyjmula děti ze světa dospělých.¹⁰

Pedagog Jan Průcha ve svém *Pedagogickém slovníku* popisuje dětství jako tzv. počáteční období životní dráhy, které začíná narozením a končí změnou dítěte v adolescenta. (cca ve věku 14-15 let). Jedná se o období jedince, ve kterém dochází k intenzivnímu tělesnému, intelektuálnímu a sociálnímu vývoji. Dochází k celkovému formování osobnosti člověka, na které má největší vliv rodina, dále širší sociální prostředí a školní prostředí.¹¹ Vlivy těchto prostředí se uplatňují v jednotlivých obdobích dětství, které definuje Marie Vágnerová jako:¹²

- Prenatální období
- Novorozenecké období
- Kojenecký věk
- Batolecí věk
- Předškolní věk
- Nástup do školy
- Školní věk
- Puberta

Z pohledu sociologie je dětství chápáno jako tzv. sociálně svébytné období. Úkolem rodiny je formovat v batolecím období a v počátcích předškolního věku emoční stabilitu, jistotu a identifikaci vlastního místa v rodině. To má totiž velký vliv na pozdější řádnou socializaci.¹³

¹⁰ Tamtéž, s. 50.

¹¹ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha, 2003, s. 41. ISBN 80-7178-772-8.

¹² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha, 1999, ISBN 80-7184-803-4.

¹³ HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha, 2007, s. 49. ISBN 978-80-7367-327-7.

2.2 Definice pojmu dítě

Opět se vracíme k *Pedagogickému slovníku*, který definuje dítě jako lidského jedince v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých teorií je za dítě považován i jedinec před narozením, tedy v prenatálním období vývoje člověka. Mnoho věd se zabývá zkoumáním dítěte, především psychologie, psychiatrie, sociologie a lékařské vědy. Z pedagogického hlediska je dítě bráno především jako subjekt edukace a hledá se, které formy učení a vyučování jsou nejvhodnější, aby se dítě co nejvíce rozvíjelo.¹⁴

Občanské a rodinné právo používá tento termín především pro označení celoživotního příbuzenského poměru vůči rodičům; pro věkové vymezení se používají vymezení vycházející z definice zletilosti nebo konkrétní věkové vymezení, například sousloví „nezletilé dítě“, popřípadě nezletilý, nezletilá osoba, mladistvý, osoba mladší 18 let, osoba mladší 15 let atd.

Co se týče mezinárodních úmluv k ochraně speciálních práv dětí, definuje Úmluva práv dítěte, dítě jako: „*každou lidskou bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jež se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*“¹⁵

3. Výchova

Dostáváme se k hlavnímu pojmu této bakalářské práce a tím je pojem výchova. Každý jedinec má na tuto problematiku jiný pohled a jak již bylo řečeno, každý praktikuje výchovu jinak než ostatní, podle jeho hodnot, kultury a především úsudku. Je těžké, ne-li nemožné určit, který typ výchovy je správný. Záměrem této práce není vyřešit to, který styl výchovy je ten správný, ale seznámit čtenáře s tím, jaké druhy výchovy existují a třeba i pomoci budoucím rodičům v objevení nových výchovných praktik.

3.1 Definice pojmu výchova

Existují spousty pedagogických učebnic, které definují výchovu různými způsoby. Obecně řečeno se jedná o činnost, jejíž úkolem je předávat „duchovní majetek“ ve společnosti

¹⁴ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha, 2003, s. 47. ISBN 80-7178-772-8.

¹⁵ ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE. Článek 1. New York. ©1989 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3015

z generace na generaci. Ve výchově jde především o zprostředkování vzorců a norem chování, komunikačních rituálů, hygienických návyků apod.¹⁶

Publikace *Obecná pedagogika I.* definuje výchovu jako záměrnou a cílevědomou specifickou lidskou činnost, která se projevuje všestranným formováním osobnosti. Výchova má celkem 3 charaktery. První charakter výchovy je **anticipační** neboli přizpůsobovací. Aby měla výchova anticipační charakter, měli bychom jedinci předávat takové vědomosti, dovednosti a návyky, které ve svém životě využije a umožní mu, přizpůsobit se ostatním. Dalším charakterem je charakter **adaptační**, kdy je potřeba vychovat jedince pro budoucnost, aby dokázal předvídat vývoj lidského poznání a kvalit a v neposlední řadě, aby dokázal nějakým způsobem přispět k rozvoji lidské společnosti. Společnost, ve které žijeme, nás vystavuje výchovnému působení trvale, stále, a proto je posledním charakterem výchovy charakter **permanentní**.¹⁷ Důležité je také zmínit, že výchova se jako společenský proces neustále mění a přizpůsobuje se vývoji společnosti, tj. vývoji ekonomickému, politickému, vědeckému, technickému apod.¹⁸

Výchova se dá efektivně uskutečňovat pouze tehdy, jsou-li vytvořené příznivé podmínky. Mezi tyto podmínky patří:¹⁹

- Opravdovost a upřímnost na straně vychovatele
- Důvěra ve vychovávaného, uznávání jeho pocitů a jeho respektování
- Vcítění se do osobnosti vychovávaného

Abychom mohli uzavřít tuto podkapitulu, je potřeba uvést výchovné atributy, které dokreslují celkový charakter výchovy. V rámci atributů dělíme výchovu na:

- **přírozenou** – akceptování přirozenosti a přírody
- **umělou**
- **přímou** –zdrojem informací je vychovatel a na otázky vychovávaného hned odpoví
- **nepřímou** –vychovatel odkazuje na jiný zdroj informací

¹⁶ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha, 2009, s. 14. ISBN 978-80-7367-567-7.

¹⁷ GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika I.* Olomouc, 1998, s. 51. ISBN 80-85783-24-X.

¹⁸ VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany, 2000, s.35. ISBN 80-86022-79-X.

¹⁹ GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika I.* Olomouc, 1998., s. 53. ISBN 80-85783-24-X.

- **pozitivní** – vychovatel určuje cíle, obsah a prostředky výchovy
- **negativní** – vychovatel při výchově vychovávanému pouze odstraňuje překážky, které by působily při jeho rozvoji rušivě²⁰

3.2 Historický vývoj výchovy

*„S výchovou jako cílevědomou pomocí a záměrným rozvojem osobnosti se setkáváme v lidské společnosti od nepaměti. S vývojem společnosti se měnily její cíle, její obsah i její formy a metody, a to v závislosti na ekonomických, sociálně politických i kulturních podmínkách. Vznik výchovy se vysvětluje okolnostmi biologickými, psychologickými a především sociálními.“*²¹

3.2.1 Pravěk

Výchovou se můžeme zabývat téměř od počátku lidstva. Z pravěku se nedochovaly žádné dokumenty o výchově, z kterých bychom mohli čerpat, ale je známo, že se ženy a děti věnovaly sběru kořínků, jedlých plodů a udržovaly oheň.²² Dále je také známo, že obsahem výchovy v tomto období bylo především předávání znalostí a tradic. Cílem společnosti a výchovy bylo přežít. V této době panovala beztrídnost společnosti, která dávala právo všem na všechno, tedy i výchova a vzdělání bylo pro všechny. Těžisko výchovy v pravěku tvořila výchova pracovní, mravní a výchova tělesná a branná. Muži byli připravováni pro lov, boj a stavební práce, ženy především k základním domácím činnostem.²³

3.2.2 Starověk

3.2.2.1 Výchova v antickém Řecku

Vyspělejší výchova se rozvinula v antickém Řecku. V nejvýznamnějších městských státech, Spartě a Aténách, se vyvinuly odpovídající výchovné systémy. Sparta byla zemědělský stát s aristokratickým zařízením. Výchova svobodných občanů byla státní, jak pro dívky, tak pro chlapce a měla vojenský charakter. Hlavní složku tvořila výchova tělesná a

²⁰ Tamtéž, s. 54.

²¹ JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno, 2007, s. 7. ISBN 978-80-7315-151-5.

²² SOUČEK, J., 1995 *Dějiny pravěku a starověku*. 3. vydání. Praha, 2010, s. 11 ISBN: 80-86287-21-1

²³ JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno, 2007, s. 7. ISBN 978-80-7315-151-5.

branná. V Aténách byla výchova ještě rozvinutější, jak v ekonomické oblasti, kde probíhal vyspělý obchod a řemesla, tak v sociálně politické a kulturní oblasti. V Aténách vznikl náročný a komplexní výchovný model. Cílem aténské výchovy byla kalokagathia (ideál krásy a dobra), která se uskutečňovala spojením výchovy rozumové, tělesné, mravní a estetické.

Mnoho filozofů se zabíralo výchovou, dokonce můžeme říci, že se zde začínala rozvíjet teorie výchovy – pedagogika. Důležitými jedinci byli Sofisté (moudří učitelé), kteří věnovali velkou pozornost přírodním vědám, především tomu, jak je prakticky aplikovat v řemeslech, v obchodu a při námořních plavbách. Sofisté vytvořili tři základní studijní obory zahrnující **gramatiku, rétoriku a dialektiku**, které byly následně přejaty scholastikou. Proti výrokům Sofistů vystoupil filozof Sokrates (469 př.n.l.–399 př.n.l.), podle kterého byla nejvyšší mravní ctnostní moudrost. Výchova měla podle něho usilovat o rozvoj mravní stránky osobnosti, o stálé sebezdokonalování a o hledání pravdy. Založil, nám známou, sokratovskou metodu, ve které vedl své žáky k tomu, aby sami hledali řešení problémů.²⁴

Dalším důležitým filozofem, zabývajícím se výchovou byl žák Sokrata, Platón. (427 př.n.l.-347 př.n.l.). Podle Platóna bylo cílem výchovy připravit řádné občany, kteří budou úspěšně a odpovědně plnit své sociální funkce. Ve své pedagogice vyžadoval veřejnou výchovu veškeré mládeže. Největší důraz kladl na výchovu rozumovou, dále výchovu tělesnou, estetickou a mravní.

Důležitým myslitelem ve starověkém období byl také Aristoteles (384 př.n.l.-322 př.n.l.), který založil 3 základní složky výchovy: **tělesná výchova, mravní a rozumová**. Aristoteles jako jeden z první teoretiků usiloval o integrovanou výchovu, v rámci které se harmonicky spojí všechny tři základní složky výchovy. Cílem výchovy podle tohoto myslitele byl především rozumový rozvoj jedince a formování jeho morálního profilu.²⁵

3.2.2.2. Římská výchovy

Důležitou oblastí pro další vývoj výchovy byl i antický Řím. Z počátku byla cílem výchovy příprava zemědělce a bojovníka. Výchova probíhala pouze v rodině a její hlavní složku tvořila výchova pracovní. Postupem času se hlavním cílem výchovy stalo připravení svobodného občana v řečníka, tedy vzdělaného a aktivního politického činitele.

²⁴ Tamtéž, s. 8.

²⁵ Tamtéž, s. 9.

Nejvýznamnější římskou pedagogickou osobností byl Marcus Fabius Quintilianus (35-95), který vyzvedával význam školní výchovy, která jedinci umožní, aby se naučil žít v kolektivu a poučil se z úspěchů i omylů ostatních.²⁶

3.2.3. Středověk

Presouváme se do období středověku, ve kterém společnost vnímala dětství jako nepřiliš významné období v životě člověka. V Evropě se postupně vytvářela feudální společnost a toto sociální dělení společnosti mělo i velký vliv na výchovu. Společnost se rozdělila na jednotlivé stavy (šlechta, duchovenstvo, měšťané, poddaní) a s tím souvisely i podstatné rozdíly mezi přípravou šlechty a duchovenstva. Šlechtická výchova probíhala na hradech. V rámci této výchovy chlapci v 7 letech začínali jako pážata a ve svých 21 letech byli pasováni na rytíře. Tato výchova byla založena na tzv. sedmero rytířských ctností (jízda na koni, plavání, vrh kopím, šerm, hra v dámu a skládání a zpěv veršů). **Obrovský vliv mělo na výchovu křesťanství, které tvořilo ústřední článek každého výchovného působení a prvky antické kultury a výchovy byly přijímány pouze za předpokladu, že byly slučitelné s vírou.**²⁷

Děti byly vychovávány k silné pokoře a poslušnosti a nebyl brán žádný ohled na samostatné myšlení. U vyšších vrstev byl kladen zřetel na cílenou výchovu, při které si děti musely osvojit potřebné dovednosti pro jejich budoucí roli ve společnosti. Oproti tomu děti venkovanů žily převážně ve velmi chudých podmínkách, do hlavy jim byly neustále předhazovány různé pověry, které většinou neměly dobrý vliv na jejich vývoj. Výchova dětí nižší vrstvy byla spjatá s pracovním procesem a děti byly vychovávány jednostranně, často přetěžované těžkou prací.²⁸

3.2.4. Novověk

3.2.4.1 Jan Ámos Komenský

Změnu vztahu k dítěti můžeme zaznamenat až na přelomu 16. a 17. století. Vzdělání a výchova dětí se dostávaly do popředí společnosti, což vyžadovalo pochopení dětství jako

²⁶ Tamtéž, s.10.

²⁷ JŮVA, Vladimír st. a JŮVA, Vladimír ml. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno, 2007, s. 12. ISBN 978-80-7315-151-5.

²⁸ ŠMELOVÁ, Eva. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc, 2008, s. 14. ISBN 978-80-244-2238-1.

specifickou vývojovou fází člověka.²⁹ K pochopení dítěte výrazně přispěl český myslitel Jan Ámos Komenský, který položil svým dílem základy novodobé pedagogiky. Mezi jeho nejznámější díla patří *Velká Didaktika*, koncepční spis, který se zabývá základními cíli výchovy, jejím obsahem, principy a metodami. Dalším důležitým dílem v rámci výchovy je *Informatorium školy mateřské*, ve kterém Komenský popisuje návod pro matky, jak úspěšně rozvíjet výchovu u svých dětí a jak je připravit na školní docházku. Komenský ve svých spisech popsal ucelený výchovný systém, kterým se řídíme dodnes. Obecný výchovný cíl viděl v duchu svého náboženského přesvědčení, neboli v přípravě k věčnému životu, která má 3 stupně: poznat sebe a svět, ovládnout sebe a povznést se k Bohu. Z těchto stupňů dále odvodil 3 základní oblasti výchovy: vzdělání ve vědách a uměních, mravní výchova a výchova náboženská. Podle Komenského se člověk stává člověkem jedině výchovou, tudíž je v našem životě nezbytná.³⁰

3.2.4.2 Osvícenství

Teoretická stránka výchovy byla rozvíjena v 17. a 18. století pod vlivem osvícenství, které přineslo nový pohled na dítě a dětství. Osvícenci byli přesvědčeni, že člověk je schopen svým rozumem dosáhnout reformy ve společnosti, které vedou ve prospěch všem, proto kladli na výchovu velký důraz.

Jedním z nejznámějších osvícenců byl anglický filozof John Locke, autor slavné praktické eseje *Úvahy o výchově*, ve které popisuje své životní a výchovné zkušenosti. Locke klade velký důraz na individuální výchovu a výchovu tělesnou. S tím souvisí pevná životospráva, zdravá a pestrá výživa, zdravý spánek, hodně pohybu a pobytu na čerstvém vzduchu apod. Naopak odmítá tělesné tresty, podle něho bychom měli respektovat práva dítěte, ale zároveň je jeho výchova založena na autoritě vychovatele, důslednosti a disciplíně. Hlavním znakem Lockovy výchovy je úcta k dítěti a k jeho právům. Cílem výchovy podle tohoto osvícence je spokojený, šťastný a úspěšný život dítěte, a zároveň požaduje, aby člověk neřešil věci impulsivně, ale disciplinovaně a rozvážně. Co se týče rozumové výchovy, je podle Locka důležité věnovat se jazykům, čtení, gramatice a upřednostňovat přirozenou komunikaci. Na závěr je potřeba k tomuto filozofovi dodat, že výchovu vnímá jako prostředek sebevýchovy a sebevzdělávání. Každé dítě má přijít s poznávanými věcmi co

²⁹ Tamtéž, s. 16.

³⁰ JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno, 2007, s. 18-19. ISBN 978-80-7315-151-5.

nejvíce do styku a aktivně s nimi pracovat³¹

V období osvícenství je potřeba zmínit další důležitou osobnost a tou je Jean Jacques Rousseau (1712-1778), francouzský myslitel a ideový představitel Velké francouzské revoluce, podle kterého výchova dětí z vyšších vrstev může změnit vládnoucí třídu. Mezi hlavní požadavky jeho výchovy patřila přirozenost a svoboda dítěte. Jeho nejznámější dílo nese název *Emil čili o výchově*, které je považováno za počátek nové etapy pojetí dítěte. Výrazným znakem jeho výchovy byl citlivý vztah k dítěti, což do této doby nebylo zvykem. Podle tohoto myslitele by mělo dítě vyrůstat v přirozeném prostředí a měli bychom podporovat jeho přirozené zájmy. Co se týče výchovy dívek, v tomto ohledu byl spíše konzervativní, jelikož podle něho se dívky nepotřebují příliš vzdělávat a rozvíjet, ale měly by se spíše připravovat na budoucí roli matky a manželky. Z toho vyplývá, že dívčí výchova má být zaměřena pouze na oblast mravní a tělesnou.³²

3.2.4.3 19. a 20. století

V 19. století byla díky strojové výrobě výchova dětí velmi zanedbávaná. Děti byly využívány jako levná pracovní síla, s tím souvisel špatný zdravotní stav dětí a vysoká dětská úmrtnost. S tímto faktem bylo zapotřebí něco udělat, především zakázat dětskou práci. Pokroková část společnosti se snažila vytvořit svým dětem lepší podmínky a chránit je před tímto nebezpečím. Nastávalo důležité období, ve kterém byla snaha oddělit děti od světa dospělých. Začaly vznikat tzv. dětské zákony a na konci 19. století bylo dětství chápáno jako období přípravy na dospělost a začlenění do života společnosti. Děti se stávaly předmětem mnoha výzkumů, kde se zjišťovaly vhodné podmínky pro jejich zdravý vývoj, začaly vznikat nové vědní obory a rozvoj zaznamenala i psychologie.³³

Na přelomu 19. a 20. století začalo vznikat spousta pedagogických teorií a směrů, které obohacovaly pohled na dítě a jeho výchovu. Jednalo se o období spojené s reformním hnutím. Řada pedagogů se vracela zpět k myšlenkám, již zmíněných, osvícenců a neustále usilovali o změnu v přístupu k dítěti. K významným událostem patří podepsání Ženevské deklarace práv dítěte z roku 1924, která stanovila základní principy ochrany dítěte. Podle

³¹ KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha, 2008, s. 45-48. ISBN 978-80-247-2429-4.

³² ŠMELOVÁ, Eva. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc, 2008, s. 17-18. ISBN 978-80-244-2238-1.

³³ Tamtéž, s. 19-20.

představitelů hnutí bylo dětství nejdůležitější období v životě.

Mezi důležité osobnosti tohoto reformního období řadíme pedagoga J. Deweye (1859-1952), podle kterého musí být výchova poutavá, dítě musíme respektovat a přistupovat k němu s láskou. Dále švédská pedagožka Ellen Keyová (1849-1926), která napsala slavný spis *Století dítěte*, ve kterém předpověděla, že 20. století bude stoletím dítěte a v neposlední řadě italská pedagožka Maria Montessoriová (1870-1952), která založila individuální systém předškolní výchovy.³⁴

3.3 Styly výchovy podle konkrétních autorů

Touto problematikou se zabýval především psycholog Jan Čáp (1925–2001) a jeho kolegové. Jan Čáp se soustředil zejména na problematiku osobnosti, jejího ovlivňování výchovou a styly rodinné výchovy. V rámci této podkapitoly jsem čerpala z jeho publikací, které popisují tuto problematiku intenzivně a do hloubky. Je potřeba říci, že existuje celá řada dalších koncepcí výchovy, tato kapitola se věnuje pouze vybraným příkladům.

3.3.1 Výchovné styly podle Kurta Lewina

Americký psycholog německého původu Kurt Lewin (1890-1947) podal typologickou formulaci způsobu výchovy ve třech výchovných stylech.³⁵ Lewin emigroval před nacismem z Německa do USA, tudíž mohl čerpat z vlastních zkušeností a porovnávat dvě odlišné společnosti. V Německu se setkával s tím, že ve výchově panoval názor, že dospělí mají záměr udržet dítě ve stavu podřízenosti, děti byly tedy udržovány v nesamostatnosti a podřízenosti. Oproti tomu v USA, se setkával s tím, že dospělí zacházeli s dětmi jako se sebou rovnými a děti podporovali ve vývoji v dospělého, samostatného občana. Na Lewina tyto rozdíly v postojích k dětem silně zapůsobily, proto se, společně se svými spolupracovníky, rozhodl pro experimentální výzkum, který výrazně přispěl ke zkoumání způsobu výchovy. V rámci tohoto experimentu se jednou týdně scházely skupiny desetiletých až jedenáctiletých dětí ke společné zájmové činnosti. Během této činnosti byly vždy po dobu 6 týdnů vedeny jiným stylem. Aplikované styly výchovy během experimentu byly následující:

³⁴ Tamtéž, s. 20-21.

³⁵ ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha, 1996, s. 142. ISBN 80-85866-15-3.

- **Autokratické (autoritativní, dominantní)** vedení, při kterém vychovatel dětem hodně rozkazuje, hrozí a trestá, málo respektuje jejich potřeby a přání, upřednostňuje své zkušenosti a poskytuje jim málo samostatnosti
- **Slabé (liberální)** vedení, při kterém vychovatel skoro neřídí, neklade jim skoro žádné požadavky
- **Sociálně integrační (demokratické)** vedení, kdy vychovatel podporuje iniciativu dětí, skupina diskutuje, nedává jim příkazy a je ochoten dát dětem na vybranou³⁶

Děti nejlépe hodnotily styl sociálně integrační. Dále dávají přednost slabému řízení před autokratickým, zároveň ho však kritizují, protože skupina nedosahuje výsledků, kterých by měla, jelikož nezajišťuje potřebnou organizaci skupiny.

Každý styl výchovy vede u dětí k jinému chování. Během autokratického vedení se u dětí objevovalo napětí, dráždivost a agresivita k ostatním členům skupiny. Děti se buď přimkly k vedoucímu, tudíž neprojevovaly žádnou vlastní iniciativu, nebo naopak vůči vedoucímu projevovaly agresivitu. V obou případech vyžadovaly pochvaly dospělého a snažily se upoutat co největší pozornost. Sociálně integrační styl má mnohem pozitivnější účinky, jak v pracovních výsledcích, tak v chování a kázni dětí. Děti se chovaly lépe k vedoucímu, byly mnohem kreativnější a navzájem se respektovaly³⁷.

Na závěr je potřeba říci, že tyto styly jsou příliš zjednodušené a je jasné, že v praxi zjistíme, že ne všechny případy se dají zařadit do jednoho z těchto 3 stylů vedení. Bylo by potřeba zavést několik dalších typů výchovy, včetně přechodných nebo smíšených. Každopádně, i tak se Lewin se svými kolegy zasloužil v rámci výchovy o velký pokrok.

3.3.2 Earl S. Schaefer – model dvou dimenzí rodičovských postojů

Jak již bylo řečeno, v Lewinově teorii se setkáváme s několika nedostatky, proto jeho teorii obohatil Earl S. Schaefer svým modelem dvou dimenzí rodičovských postojů.³⁸ V modelu dvou dimenzí rodičovských postojů nalezneme 2 dimenze vztahu rodiče k dítěti, a to:

³⁶ ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Praha, 2001, s. 304. ISBN 80-7178-463-X.

³⁷ Tamtéž, s. 305.

³⁸ Tamtéž, s. 305.

- Dimenze emočního vztahu k dítěti: kladný postoj (láska) – záporný postoj (nepřátelství)

Dimenze emočního vztahu k dítěti můžeme chápat jako 2 verze emočního vztahu rodiče k dítěti – kladného emočního vztahu a záporného emočního vztahu. Kladný emoční vztah je charakteristický tím, že rodiče, společně s dětmi, vykonávají běžné činnosti společně, a to především v pozitivní náladě a v pohodovém vztahu. Tedy, když nastanou obtížné situace, jako nezdary doma a ve škole, při rozhodování důležitých situací apod., rodič vždy podporuje své dítě a snaží se věci řešit v klidu. Oproti tomu záporný emoční vztah je charakteristický tím, že rodiče dávají veřejně najevo svoji nenávist k dítěti. Rodiče dítěti opakovaně vyčítají, jak se pro něho museli obětovat, ať už finančně, zdravotně nebo kariérně. Rodiče jsou lhostejní k úspěchům, ale také k problémům, které se mohou u dítěte vyskytovat. U záporného emočního vztahu se často vyskytuje trestání a celková lhostejnost vůči dítěti.

- Dimenze řízení: slabé výchovné řízení – silné výchovné řízení

Druhou dimenzí je dimenze řízení, kterou dělíme na slabé výchovné řízení a silné výchovné řízení. Slabé výchovné řízení lze charakterizovat jako řízení, ve kterém zaznamenáváme absenci požadavků na dítě. Chybí kontrola plnění požadavků, nebo je nedůsledná. Požadavkům podléhají spíše rodiče dítěte, a ne dítě samotné. Rodiče nenechají dítě rozhodovat a odstraňují i takové překážky, které by bylo schopné odstranit samo. Silné výchovné řízení je naopak charakteristické tím, že dítě má strach z chyb a trestů. Rodiče přehnaně kontrolují své dítě a nutí ho k plnění požadavků i bez ohledu na podmínky. Rodiče nutí dítě k jeho nejvyššímu možnému výsledku a rozhodují za dítě bez ohledu na jeho názory.³⁹

Samozřejmě i tento model dvou dimenzí má určité nedostatky spočívající v jednoduchosti každé dimenze. Opět se mohou v praxi dimenze prolínat a nelze např. vyjádřit rozporná autokraticko-liberální výchova.⁴⁰

³⁹ ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha, 1993, str. 341. ISBN: ISBN 80-7066-534-3.

⁴⁰ Tamtéž, s. 342.

3.3.3 Diana Baumrind, Eleanor E. Maccobyová, John A. Martin – model čtyř stylů výchovy

Diana Baumrind, E. E. Maccoby a J. A. Martin se inspirovali výchovnými styly K. Lewina, rozšířili jeho teorii a vytvořili tzv. Model čtyř stylů výchovy. V tomto modelu se opět, stejně jako v modelu přechozím, nacházejí dvě dimenze. První dimenze je založena na kontrastu péče náročné, kontrolující a péče nenáročné, nekontrolující. Druhá dimenze proti sobě staví péči akceptující/přijímající a péči odmítající. Tyto dvě dimenze se mohou vzájemně kombinovat a dávají tak čtyři odlišné styly výchovy, viz obrázek:

rodiče	odmítající	akceptující / přijímající
nároční a kontrolující	autoritářský styl	autoritativně-vzájemný styl
nenároční a nekontrolující	zanedbávající styl	shovívavý styl

Obrázek 1- Model čtyř stylů výchovy

- **autoritářský styl** je charakteristický působením náročných, kontrolujících a zároveň odmítajících rodičů, kteří příliš nerespektují potřeby a přání dítěte, v tomto stylu jsou využívány silové výchovné prostředky
- **autoritativně vzájemný styl** vyjadřuje rovněž působení rodičů náročných a kontrolujících, ale zároveň laskavých, akceptujících přání i potřeby dítěte
- **zanedbávající styl** je charakteristický lhostejností rodičů k dítěti, rodiče nekladou na dítě žádné nároky, neprojevují o něj dostatečný zájem, někdy jsou citově chladní, dokonce dítě odmítají
- **shovívavý styl** se vyznačuje přijímáním dítěte, emoční podporou a porozuměním, ale také tím, že dítěti jsou předkládány jen malé, či žádné požadavky, a tím nepříliš jasně vymezené hranice ⁴¹

3.3.4 Jan Čáp – Model devíti polí

J. Čáp se svými spolupracovníky zkoumali vztah způsobu rodinné výchovy k chování a vlastnostem mladistvých a společně, v devadesátých letech, došli k analyticko-syntetickému modelu, který je také nazýván jako Model devíti polí. Způsob výchovy nejprve vyjadřovali modelem K. Lewina a následně počet typů výchovy rozšířili. Čáp se zabýval všemi

⁴¹ GILLERNOVÁ, I. Změny rodičovských stylů výchovy v české rodině. In: GILLERNOVÁ, I., V. KEBZA a M. RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha, 2011, s. 124. ISBN 978-802-4727-981.

zmíněnými modely, soustředil se na jejich nedostatky a snažil se o jejich řešení.⁴² Jeho model se skládá ze čtyř komponent výchovy rozdělených do dvou dimenzí, emočního vztahu rodiče k dítěti a výchovného řízení. Do dimenze emočního vztahu spadá komponenta kladná a záporná a do dimenze výchovného řízení komponenta požadavků a volnosti.⁴³

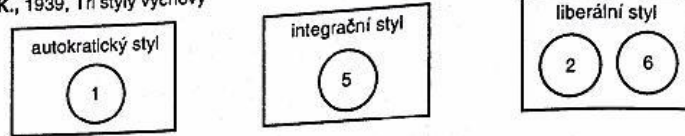
Výchovné řízení se na základě míry požadavků a volnosti dělí na **řízení silné**, které je charakteristické vysokým počtem úkolů, požadavků a také zvýšenou kontrolou, **řízení střední** je charakteristické přiměřenou mírou nároků a kontroly, **řízení slabé** je typické minimem požadavků bez důsledné kontroly a v rozporném řízení mají rodiče na děti plno požadavků, které nepodrobují kontrole. Emoční vztah je dán mírou kladné a záporné komponenty. Pokud převládají kladné komponenty, např. rodiče dítě podporují, chválí, prožívají společně životní situace, jedná se o kladný až extrémně kladný emoční vztah. Pro střední emoční vztah je typická vyrovnanost kladných i záporných komponent nebo také záporně kladný vztah (ambivalentní vztah), kdy např. matka má k dítěti kladný vztah, zatímco otec je k dítěti citově chladný. Posledním typem je záporný emoční vztah, ve kterém převládají záporné komponenty, dítě se cítí nechtěné, rodiče neprojevují žádný zájem ani podporu.⁴⁴

⁴² ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Praha, 2001, s. 307. ISBN 80-7178-463-X.

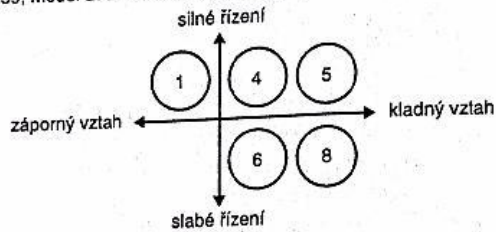
⁴³ ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha, 1996, s. 151. ISBN 80-85866-15-3.

⁴⁴ GILLERNOVÁ, I., Změny rodičovských stylů výchovy v české rodině. In: *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha, 2011, s. 125. ISBN 978-802-4727-981

Lewin, K., 1939, Tři styly výchovy

Schaefer, E. S., 1959, Model dvou dimenzí rodičovských postojů

Baumrind, D., Maccoby, E. E., Martin, J. A., 1983, Model čtyř stylů výchovy

Rodiče	odmítající	akceptující
nároční a kontrolující	autoritářský styl 1	autoritativně-vzájemný styl 4 5
nenároční a nekontrolující	zanedbávající styl 2	shovívavý styl 6 8

Čáp, J., 1994, 1995, Model devíti polí způsobu výchovy

Emoční vztah	Řízení			
	silné	střední	slabé	rozporné
záporný	1 výchova autokratická, tradiční, patriachální		2 liberální výchova s nezájmem o dítě	3 pesimální forma výchovy, rozporné řízení se záporným vztahem
záporněkladný	9 výchova emočně rozporná, jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo dítě je s ním v koalici			
kladný	4 výchova přísná a přitom laskavá	5 optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	6 laskavá výchova bez požadavků a hranic	7 rozporné řízení relativně vyvážené kladným emočním vztahem
extrémně kladný			8 kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	

Obrázek 2 - Vybrané modely způsobu výchovy v rodině. (In Čáp, Mareš, 2001, s. 306)

3.4 Současné trendy ve výchově

Každý z nás si představuje ideální výchovu trochu jinak. Každý z nás má doma jiné dítě, které má jiné potřeby, jinou povahu, osobnost... Každý rodič by měl následovat svůj vnitřní hlas a dělat maximum pro své jedinečné stvoření. Pro žádné dítě ani rodiče neplatí stejná pravidla. Zkrátka nejde říci, co je správné a co je špatné.

Podle Kateřiny Novotné, ředitelky rodinné poradny, která pomáhá dětem při odchodu z dětského domova a připravuje je na reálný život, je potřeba si uvědomit, že jsme všichni byli vychováváni v době, která byla odlišná a neshodovala se s tou dnešní. Dnešní společnost klade mnohem větší důraz na individualitu dětí a zároveň vytváří tlak na jedince uspět. Je to doba, ve které si musí každý jedinec svůj úspěch vybojovat a musí si sám hledat své místo ve světě, který je mnohdy nepřehledný. Jedinec musí zvážit spoustu možností, vybírat řešení, rozhodovat se a následně za tato rozhodnutí nést následky. Dnes musí být jedinec schopen zaujmout a obhájit si vlastní stanoviska, ale zároveň respektovat názory a postoje druhých. Musíme brát na vědomí, že poslušnost již není základem správné výchovy, důraz je kladen na individuální rozvoj a kvality. Není divu, že my všichni, kteří jsme vyrostli v jiném smýšlení a dá se říci i v jiné době, občas nevíme, která cesta výchovy je taková, aby pomohla v tomto světě našim dětem obstát. Dříve byla základem, již zmíněná, poslušnost, splynutí s davem, kolektivní myšlení. Ale v dnešním světě takové přemýšlení jen těžko uspěje, časy se zkrátka změnily. Nejtěžším úkolem ve výchově je najít rovnováhu mezi tím, co od svých dětí očekáváme, čeho jsou schopni a v čem se budou cítit dobře.⁴⁵

V článku *Děti potřebují respekt* jsou poukázány změny ve výchově v posledním období. Autoři upozorňují především na ústup od autoritativní výchovy, kdy dochází u vychovatelů k tzv. „uvolňování otěží“. Tento současný trend však často vede k tomu, že rodiče ve výchově zvolní příliš, nevymezí dítěti jasné hranice a vznikají tak problémy v chování, což může paradoxně vést zpět k autoritativnímu přístupu – dochází k jakémusi „potácení se ode zdi ke zdi.“⁴⁶

Naopak v knize *Vychováváme děti a rosteme s nimi*, která je výsledkem mnoha let mateřství a poradenství rodinám po celém světě, Naomi Aldort – autorka knihy, vidí velký problém v současné společnosti, jelikož podle ní chceme děti neustále ovládat. Rodiče neustále chtějí, aby dítě dělalo to, co chtějí oni, tudíž se má dítě vzdát toho, co samo chce, což

⁴⁵ NOVOTNÁ Kateřina. Kdo mi řekne, jak dítě vychovat, když se to nikde neučí? In: *Akademie rodičovství*. [online]. ©2019 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: <https://www.akademierodicovstvi.cz/blog/kdo-mi-rekne-jak-dite-vychovat-kdyz-se-to-nikde-neuci>

⁴⁶ KOPŘIVA, P., KOPŘIVOVÁ, T. Děti potřebují respekt. In: *Děti a my*. [online]. ©2019 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: <https://www.respektovani.com/index.php?obsah=2&sub=0&idc=103>

znamená vzdát se samo sebe. To, že se dítě vzdá své vůle, je však právě příčinou většiny potíží s dětmi. Je tedy důležité, aby dítě samo směřovalo svůj život. Rodiče by měli svým dětem více věřit, nechat je žít podle sebe a milovat jejich jedinečnost. Důležitým úkonem rodičů je také odstranit své vlastní emoce a představy z cesty dítěte, aby mohlo být, kým je a aby nebylo omezováno minulostí, úzkostí či obavou rodičů.⁴⁷

Velmi užitečné informace o výchově nalezneme v knize od Marka Hermana, *Najděte si svého marťana*. Marek Herman ve své publikaci popisuje své vlastní zkušenosti i několik zajímavých výzkumů známých psychologů. Skoro v každé kapitole naleznete zmínku o tom, jak důležitý je důvěrný vztah mezi matkou a dítětem. Tento vztah nás totiž ovlivňuje na celý život. Důvěrné vztahy jsou základním a nejvýznamnějším zdrojem uspokojení naší potřeby bezpečí a lásky, která je pro děti ze všeho nejdůležitější. Vztah mezi mámou a dítětem by měl být tím nejdůvěrnějším. Je to unikátní vztah, který nemá obdoby.⁴⁸ Když rodiče zajistí svému dítěti pocit lásky a bezpečí, dalším důležitým aspektem ve výchově je také prožitek. Rodiče by měli zařídit, aby jejich děti co nejvíce věcí prožily na vlastní kůži, jelikož zkušenost je nepřenositelná a dokud děti samy nezažijí konkrétní situace, nikdy jim zcela neporozumí. Je tedy nezbytné, věnovat svým dětem co nejvíce času a vymýšlet jim co nejpestřejší program. Děti bychom měli nechat objevovat, připravit je na to, že na některé věci si musí počkat, nechat je radovat se z úspěchů apod.⁴⁹

Důležitou informací je, že ve věku do 6 let jsou děti nejvíce citlivé a vnímavé a už nikdy za svůj život nebudou takto vnímavé a citlivé jako právě v tomto období. Zároveň se do stejného věku utváří až 85% osobnosti člověka. Proto je potřeba o děti co nejvíce pečovat, dát jim najevo, že tu pro ně budeme za jakékoli situace, učit dítě být schopen empatie, protože žádné z těchto vlastností nejsou samozřejmostí a dají se velmi lehko zapomenout.⁵⁰

Marek Herman ve své publikaci popisuje dva přístupy k výchově:

1. Přijetí bez podmínky

Tento přístup upřednostňují spíše matky. Jedná se o způsob, kdy přistupujeme k dítěti spíše velkoryse a shovívavě. V tomto typu výchovy svou lásku rodič k dítěti ničím nepodmiňuje, stačí mu fakt, že dítě existuje a podle Hermana je to nejlepší způsob k otevření

⁴⁷ ALDORT, Naomi. *Vychováváme děti a rosteme s nimi*. Praha, 2010, s. 12. ISBN 978-80-7252-287-3.

⁴⁸ HERMAN, Marek. *Najděte si svého marťana: ...co jste vždycky chtěli vědět o psychologii, ale ve škole vám to neřekli...* 3. vydání. Olomouc, 2008, s. 16. ISBN 978-80-260-6070-3.

⁴⁹ Tamtéž, s.25.

⁵⁰ Tamtéž, s.157

zdravých vztahů. I když zde najdeme minimum podmínek, neznamená to, že by dítě nemuselo respektovat žádná pravidla. Naopak, je opět potřeba nastavit dítěti jasné limity a hranice.

2. Přijetí s podmínkou

Tento přístup výchovy je sympatický spíše otcům, jelikož muži obvykle podmiňují svou lásku splněním různých výkonů. V rámci této výchovy přistupují rodiče ke svým dětem spíše z pozice požadavků a nároků, které na něho kladou. Dítě si tak musí lásku zasloužit splněním výkonů, které se od něho očekávají. Pokud je výchova příliš postavena na uplatňování principu přijetí s podmínkou, je to to nejhorší, co může rodič svému dítěti udělat. Později si totiž dítě požadavky svých rodičů zvnitřní a vyvíjí tlak samo na sebe, aniž by ho do toho někdo nutil. V dnešní době bohužel výchova podléhá orientaci na výkon, jelikož všichni se zajímají pouze o výsledky jedinců, lidé musí podávat mimořádné výkony, aby je ostatní respektovali a měli rádi a zapomíná se na emoční stránku osobnosti.⁵¹

Marek Herman tedy doporučuje zachovat přirozenou rovnováhu mezi zmíněnými přijetími a samozřejmě jednat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Na závěr této kapitoly uvádím *Desatero pro výchovu dítěte* od paní doktorky Jany Martinové, s kterým, opět, ne všichni musí souhlasit, ale mne přišlo jako dobrý a rychlý pomocník pro nastávající rodiče.

1. buďte důslední

- trvejte na věcech podstatných
- trvejte na provedení úkolu, který jste dítěti zadali
- metody, které pro to zvolíte, by měly být přiměřené chování a povaze dítěte
- rychlý a rázný zásah je mnohdy účinnější než půlhodinový monolog k dítěti

2. věnujte dítěti dostatek času

- rodiče dítěti nemůže nahradit nikdo
- pokud se dítěti dostatečně nevěnujete, nemáte právo jej „peskovat“ za to, jaké je

⁵¹ Tamtéž, s. 95

- svěříte-li dítě po většinu času prarodičům, nedivte se, že může občas mezi vrstevníky působit jako z jiného světa

3. snažte se dítěti zaplnit den aktivitami, a to do takové míry:

- aby je zvládalo
- aby nemělo čas se nudit a z nudy zlobit

4. ponechte dítěti i chvíli klidu v prostředí, které je pro něj příjemné – dětský pokoj

- k rozvoji vlastní fantazie
- k získání schopnosti zabavit se samo
- občas i dítě od vás potřebuje chvíli klidu, nejen vy od něj

5. ved'te dítě k samostatnosti

- od útlého věku jej ved'te k provádění jednoduchých úkonů samostatně, i když to chvíli potrvá
- nenápadně jej nasměřujte k samostatnému provádění drobných úkonů na veřejnosti – objednání džusu, komunikace s číšníkem, prodavačkou, sousedy apod., ohromně si tím zvýší sebedůvěru

6. co nejdříve dítě vhodnou formou uveďte do dětského kolektivu, a to navštěvováním

- cvičení či jiných aktivit pro děti
- plavání od kojeneckého věku

7. snažte se dítěti zjednodušit začátky každého učení

- i technicky a motoricky zdatný student může v autoškolě získat trauma, pokud hned první jízdu absolvuje na zledovatělém a neošetřeném vozovce, navíc s hysterickou instruktorkou neustále strhující volant
- např. u oblékání, zvláště ze začátku, volte co nejjednodušší systém

8. od útlého dětství učte děti základní etiketu a hygienické návyky

- pro dítě naučitelný základ pro jednání s ostatními je:
 - umět pozdravit
 - o něco požádat / poprosit
 - a následně za to umět poděkovat

9. nejlépe do pěti let dítěti „pořid'te" sourozence

- POZOR! Pokud se skutečně rozhodnete pro 2. dítě, počítejte s tím, že mít jedno nebo dvě je propastný rozdíl.
- Často se stává, že po klidnějším, v noci spícím, se mezi vámi ocitne silná osobnost vynucující si svá práva ve dne, v noci. Počítejte s tím!

10. buďte dítěti příkladem

- pokud nechcete, aby dítě křičelo, nekřičte ani vy
- pokud nechcete, aby vás dítě podvádělo, nepodvádějte ani vy
- pokud sami olizujete po jídlu nůž, zíváte na veřejnosti nebo si dloubete v nose, nemůžete žádat po dítěti, aby se chovalo jinak⁵²

⁵² MARTINCOVÁ, Jana. Desatero pro výchovu dítěte. In: *Baby online [online]*. 2010 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: <https://www.babyonline.cz/vyvoj-ditete/vychova-ditete>

Závěr teoretické části

Jelikož teoretická část této práce obsahuje několik informací o výchově dětí a jejich činitelích, je potřeba ji shrnout a vypsát ty nejdůležitější poznatky, které by si měl čtenář práce určitě zapamatovat.

Nejdůležitějším činitelem v procesu výchovy je rodina, která zajišťuje dítěti bezpečí, jistotu a připravuje dítě na vstup do společnosti. To, jak se k dítěti chová jeho rodina, ho ovlivňuje na celý život. Rodiče rozhodují o tom, jak děti vést a jaké bude uznávat hodnoty a normy. Dalším důležitým činitelem v rámci výchovy dětí, je škola, která zdůrazňuje nutnost dítě chránit a pečovat o něj. Rodina a škola by se měli ve výchově navzájem doplňovat, určitě ne spolu soupeřit.

Výchova jako taková, se v průběhu několika staletí neustále rozvíjela a kladla na dítě v každém období trochu jiné požadavky. Současná doba klade mnohem větší důraz na individualitu dětí a zároveň vytváří tlak na jedince uspět. Je to doba, ve které si musí každý jedinec svůj úspěch vybojovat a musí si sám hledat své místo ve světě, který je mnohdy nepřehledný. Jedinec musí zvážit spoustu možností, vybírat řešení, rozhodovat se a následně za tato rozhodnutí nést následky. Dnes musí být jedinec schopen zaujmout a obhájit si vlastní stanoviska, ale zároveň respektovat názory a postoje druhých.

Co by si ale měl uvědomit opravdu každý a na co kladou odborníci velký důraz? Odpověď zní MATKA. Matka by nikdy neměla chybět ve výchovném procesu, jelikož je pro dítě to nejdůležitější v životě. Vztah mezi mámou a dítětem by měl být tím nejdůvěrnějším. Je to unikátní vztah, který nemá obdoby a formuje dítě na celý život. Důležitou informací je, že ve věku do 6 let jsou děti nejvíce citlivé a vnímavé a už nikdy za svůj život nebudou takto vnímavé a citlivé jako právě v tomto období. Zároveň se do stejného věku utváří až 85% osobnosti člověka. Proto je potřeba o dítě co nejvíce pečovat, dát mu najevo, že tu pro něho budeme za jakékoli situace, učit dítě být schopen empatie, protože žádné z těchto vlastností nejsou samozřejmostí a dají se velmi lehký zapomenout. V tomto období bychom měli dítěti věřit a nechat ho, vyzkoušet si věci na vlastní kůži. Většina rodičů se snaží dopřát svému dítěti to nejlepší, ale je potřeba své dítě také nechat chvíli nudit, nechat ho na něco čekat, protože v životě také nedostane všechno hned.

Čtenáři by si po přečtení této práce měli odnést především to, že dítě by si mělo vyzkoušet co nejvíce věcí samo, aby pochopilo, jak to v životě chodí. Dále, že matka, především do 6 let dítěte, je v rámci výchovy a formování osobnosti dítěte, to

nejdůležitější. Na závěr si uvědomte, že jak se budete ke svým dětem v dětství chovat, se v nich bude odrážet po celý zbytek života.

Praktická část

4. Metodologie výzkumu

4.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaká je podle bezdětných studentů Univerzity Pardubice, konkrétně studentů Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky ideální výchova a zda a jakým způsobem se jejich pohled na tuto problematiku liší.

Díličními cíli je dále zjistit:

- Zda se studenti chtějí stát v budoucnu rodiči.
- Zda studenti, kteří chtějí být v budoucnu rodiči, přemýšlejí nad výchovou svých budoucích potomků.
- Zda jsou studenti spokojeni se způsobem, jak byli vychovávaní svými rodiči.
- Zda si studenti nechají do výchovy mluvit nebo dají raději na svůj instinkt.
- Jaký názor mají respondenti na fyzické tresty při výchově dítěte.
- Jak jsou důležité pro respondenty pravidla a hranice při výchově dítěte.
- Zda si respondenti dokáží představit, že by byli na svého potomka sami.

4.2 Stanovení výzkumných otázek

Na základně vymezení cílů výzkumu, byly stanoveny následující výzkumné otázky:

VO1: Chtějí se studenti v budoucnu stát rodiči?

VO2: Přemýšlí studenti nad tím, jak budou své děti v budoucnu vychovávat?

VO3: Chtějí respondenti vychovávat své potomky stejně, jako byli vychovávaní oni?

VO4: Budou se studenti řídit ve výchově vlastním instinktem, radou okolí a expertů nebo odbornou literaturou?

VO5: Volí muži striktnější výchovu, než ženy?

VO6: Umí si respondenti představit, že by vychovávali své potomky sami?

4.3 Formulace hypotéz

Dalším důležitým krokem je stanovení hypotéz na základě výzkumných otázek. „Hypotéza je vědecký předpoklad. Hypotéza není jakýkoliv předpoklad, hádání, „střílení do prázdna“. Musí důsledně vycházet z poznatků, které jsou o zkoumaném jevu známy, nebo z praktických zkušeností výzkumníka. Tyto teoretické poznatky i praktické zkušenosti se musí posunout dále a zjištěními z výzkumu potvrdit nebo vyvrátit. Nic víc a nic méně.“⁵³ „Základní vlastností u hypotézy je, že vyjadřuje vztahy mezi proměnnými. Pokud nejde o vyjádření vztahů, není možno hovořit o výzkumné hypotéze.“⁵⁴

H1: Studenti Filozofické fakulty se chtějí stát rodiči více než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

Zde vycházím z vlastní představy, že studenti Filozofické fakulty se zaměřují spíše na rodinný život a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky spíše na profesní život.

H2: Studenti Filozofické fakulty přemýšlejí více nad výchovou svých budoucích dětí než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

U této hypotézy vycházím z toho, že v rámci několika předmětů na Filozofické fakultě může být součástí výuky i problematika týkající se výchovy dětí. Dále zde hraje roli fakt, že na Filozofické fakultě studují převážně mladé ženy, které nad výchovou přemýšlí častěji než muži.

H3: Studenti Filozofické fakulty budou volit jiné výchovné prostředky než jejich rodiče častěji než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

Tato hypotéza souvisí s hypotézou č. 2, ve které předpokládám, že studenti Filozofické fakulty budou při výchově dětí používat poznatky ze studia, tedy z odborné literatury a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky, kteří se o těchto věcech neučí, dají spíše přednost zkušenostem ze života a tím pádem budou více napodobovat výchovu svých rodičů.

⁵³ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, 2000. s. 50. ISBN 80-85931-79-6.

⁵⁴ Tamtéž, s. 52.

H4: Studenti Filozofické fakulty se budou v rámci výchovy dětí řídit především odbornou literaturou, naopak studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky se budou řídit svým instinktem.

U této hypotézy předpokládám, že studenti Filozofické fakulty budou při výchově dětí používat poznatky ze studia a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky, kteří se o těchto věcech neučí, dají spíše přednost zkušenostem ze života.

H5: Muži se přiklání k fyzickým trestům v rámci výchovy více než ženy.

U této hypotézy vycházím z vlastní představy, že muži místo dlouhého vysvětlování volí raději razantnější metody v podobě pohlavku apod.

H6: Muži vyžadují dodržování hranic a pravidel při výchově více než ženy.

U této hypotézy vycházím z toho, že muži, jak již bylo řečeno v teoretické části, očekávají od svých dětí především výkony a dosažení výkonů vyžaduje určité dodržování hranic a pravidel.

H7: Ženy si umí představit, že by vychovávaly dítě samy více než muži.

U této hypotézy vycházím z vlastní představy. Dochází mnohem častěji k tomu, že ženy zůstanou s dětmi samy a muž rodinu opustí. Tím pádem s touto variantou počítají ženy mnohem více než muži a dokážou si takovou možnost představit.

4.4 Metoda sběru dat

V rámci svého výzkumu použiji kvantitativní výzkumný design. Metodou sběru dat bude dotazník. Pro kvantitativní výzkumný design je typické strukturované získávání dat. Získaná data se následně statisticky vyhodnocují a díky tomu se výsledky šetření dají zobecňovat.⁵⁵ Z tohoto důvodu budou v následující části práce stanovené hypotézy statisticky ověřeny. Dotazník jsem zvolila, proto, že potřebuji v rámci svého výzkumu oslovit co nejvíce respondentů a nasbírat co nejvíce odpovědí.

Dotazník obsahuje celkem 14 otázek. 6 otázek je uzavřených, 7 polouzavřených a 1 otázka otevřená. 3 otázky jsou zároveň škálovací, inspirované Likertovou škálou a 1 otázka inspirovaná posuzovací škálou. V dotazníku se objevují faktografické otázky, které zjišťují

⁵⁵ HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha, 2017, s. 81. ISBN 978-80-262- 1192-1.

pohlaví respondentů a zda respondent studuje na Filozofické fakultě nebo na Fakultě elektrotechniky a informatiky na Univerzitě Pardubice.

4.5 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum se zaměřuje na bezdětné studenty Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice. Výzkumný soubor je z hlediska výběru prvků souborem výběrovým. Výběr respondentů proběhl záměrně a pomocí kvótního výběru. V tomto případě je podmínkou, aby respondent splňoval, již zmíněné podmínky. (bezdětnost a studium na UPCE na uvedených fakultách).

4.6 Realizace výzkumného šetření

Před zahájením výzkumu byl proveden tzv. předvýzkum. Dotazník jsem poslala několika respondentům, kteří mi pomohli zjistit, zda dotazník zjišťuje to, co zjišťovat má, a zda je pro respondenty srozumitelný. V rámci předvýzkumu jsem udělala menší změny a poté byl dotazník v elektronické i tištěné podobě rozšířen mezi ostatní respondenty. Respondentů bylo získáno celkem 296–195 respondentů z Filozofické fakulty a 101 respondentů z Fakulty elektrotechniky a informatiky. Mým cílem bylo získat podobný počet odpovědí, jak od studentů Filozofické fakulty, tak od studentů Fakulty elektrotechniky a informatiky. Jelikož bylo mnohem náročnější, sehnat respondenty z Fakulty elektrotechniky a informatiky, převažuje zastoupení studentů Filozofické fakulty, ale i tak si myslím, že zastoupení z obou fakult je více než dostačující.

5. Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu

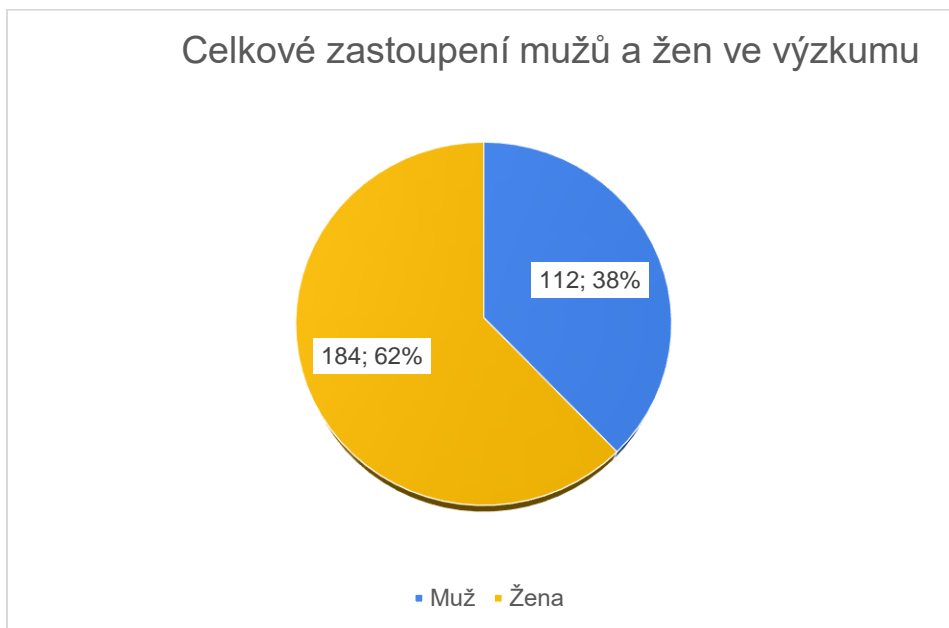
Po sesbírání dat z dotazníku, jsem vše zaznamenala do záznamových archů. Následně jsem ze získaných dat, u některých otázek, vytvořila tabulky a pro větší přehlednost i grafická znázornění. V této části práce nejprve rozeberu podrobně všechny odpovědi respondentů a poté ověřím stanovené hypotézy.

5.1 Prezentace výsledků výzkumu

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	112	37,84 %
Žena	184	62,16 %
Celkem	296	100 %

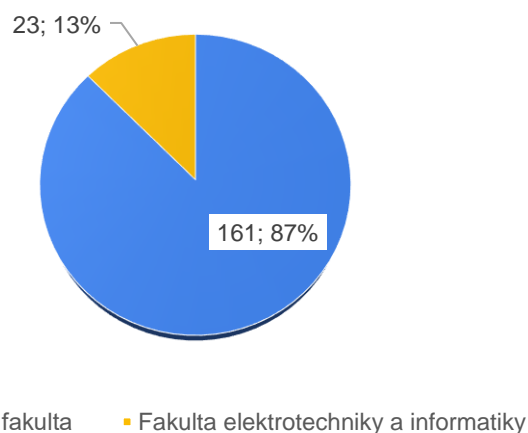
Tabulka 1- Zastoupení mužů a žen ve výzkumu

Graf 1: Celkové zastoupení mužů a žen ve výzkumu

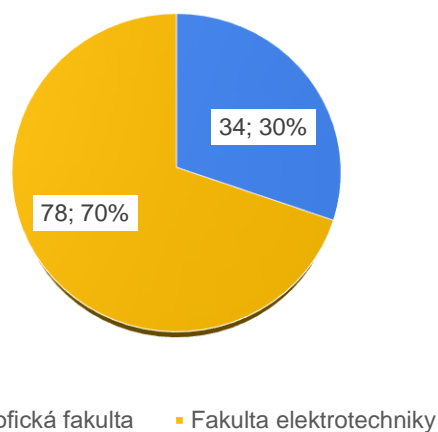
Jak můžeme vidět na tabulce a grafu, výzkumu se zúčastnilo celkem 296 respondentů. 184 respondentů (62,16 %) tvořily ženy a 112 respondentů (37,84 %) tvořili muži.

Zastoupení žen Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE

Graf 2: Zastoupení žen Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE

Zastoupení mužů Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE

Graf 3: Zastoupení mužů Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE

Jelikož v praktické části této bakalářské práce především porovnávám názory studentů Filozofické fakulty a Fakulty elektroniky a informatiky Univerzity Pardubice, rozhodla jsem

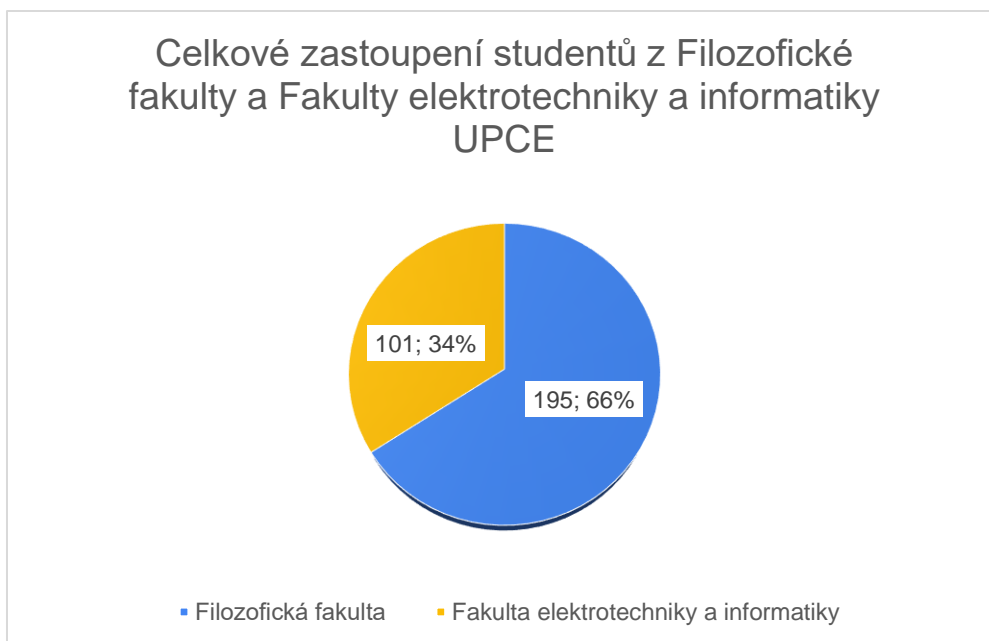
se, jak můžete vidět na grafech 2 a 3, porovnat zastoupení mužů a žen z jednotlivých fakult. V grafu číslo 2 můžeme vidět, že dotazník vyplnilo 161 žen (87 %) žen z Filozofické fakulty a 23 žen (13 %) z Fakulty elektrotechniky a informatiky. Co se týče mužů, výzkum tvořilo 34 mužů (30 %) z Filozofické fakulty a 78 mužů (70 %) z Fakulty elektrotechniky a informatiky. Takové zastoupení je především proto, že Filozofickou fakultu studují převážně ženy a Fakultu elektrotechniky a informatiky především muži.

Otázka č. 2: Jakou fakultu na Univerzitě Pardubice studujete?

Dotazník byl určen pouze pro studenty Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice. Tuto otázku jsem již zpracovala v předchozích grafech, zde tedy uvádím grafické znázornění, jaké je celkové zastoupení studentů z Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky.

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Filozofická fakulta	195	66 %
Fakulta elektrotechniky a informatiky	101	34 %
Celkem	296	100 %

Tabulka 2 - Celkové zastoupení studentů z Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE

Graf 4: Celkové zastoupení studentů z Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE

Celkem tvořilo výzkum 196 studentů (66 %) studentů z Filozofické fakulty a 101 studentů (34 %) z Fakulty elektrotechniky a informatiky. Jelikož sama studuji na Filozofické fakultě UPCE, nebylo tak náročné sehnat respondenty z Filozofické fakulty, jako sehnat respondenty z Fakulty elektrotechniky a informatiky.

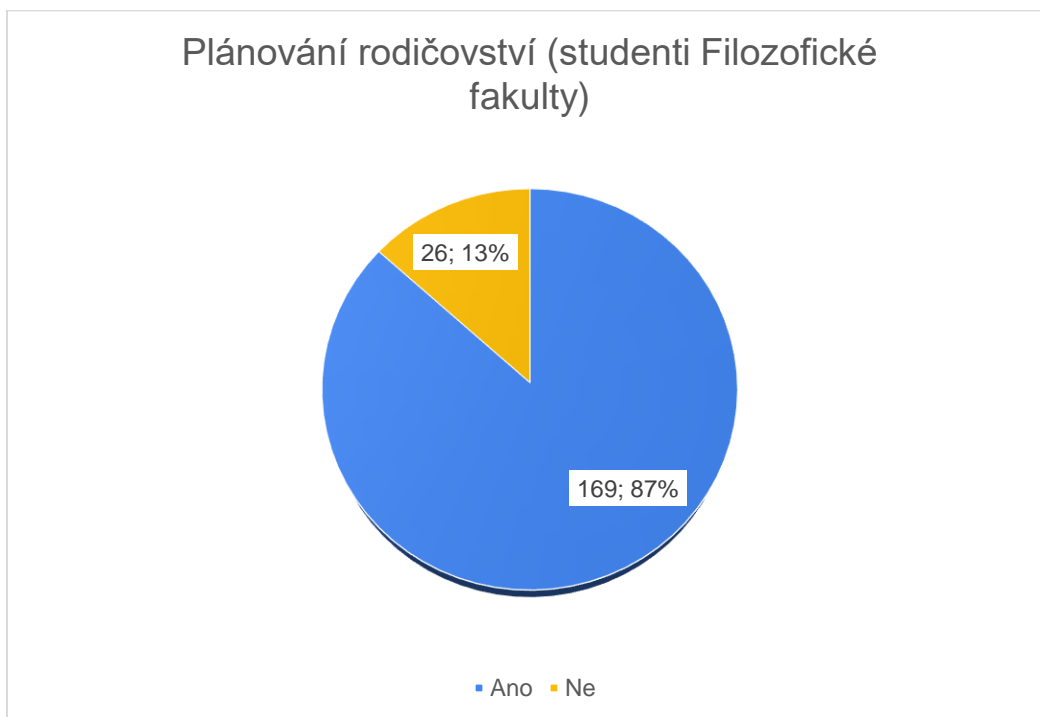
Otázka č. 3: Chcete mít v budoucnu dítě/děti?

Celá praktická část se zaměřuje na to, jaká je podle studentů, již zmíněných fakult, ideální výchova dětí. Tato otázka v mém výzkumu byla velmi důležitá a zjišťovala, zda se respondenti chtějí stát v budoucnu rodiči.

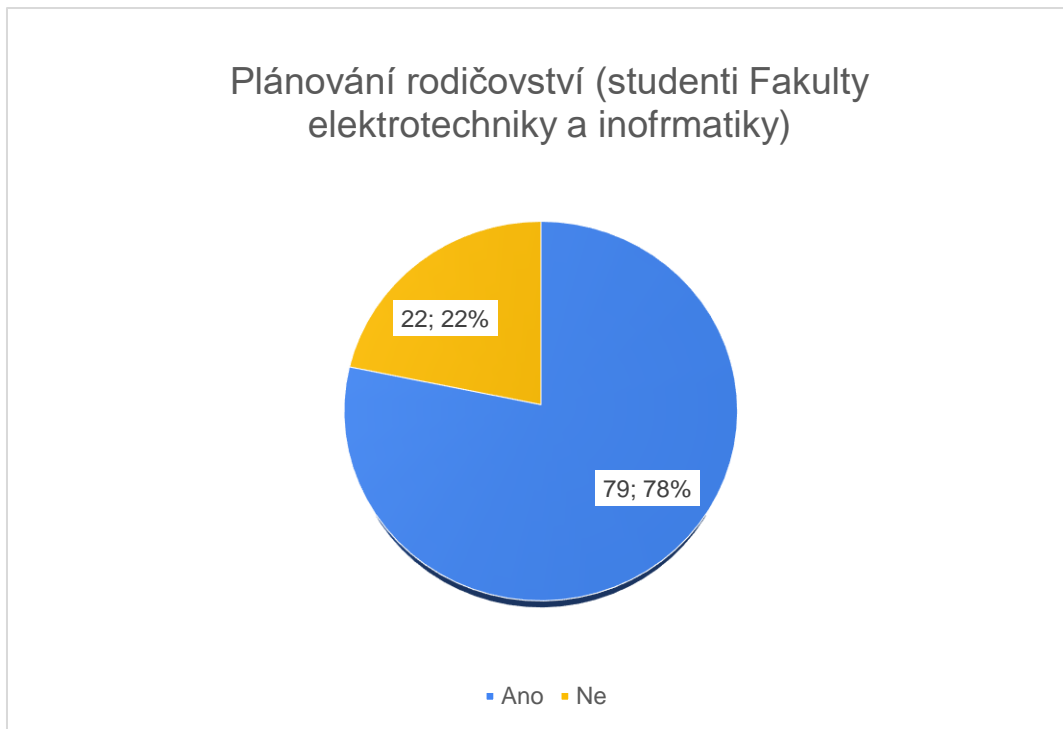
	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	248	83,78 %
Ne	48	16,22 %

Tabulka 3 - Plánování rodičovství studentů

Naprostá většina respondentů odpověděla, že se rodiči stát chtějí – celkem 248 respondentů (83,78 %) a rodiči se stát nechce zbylých 48 respondentů (16,22 %).

Graf 5: Plánování rodičovství (studenti Filozofické fakulty)

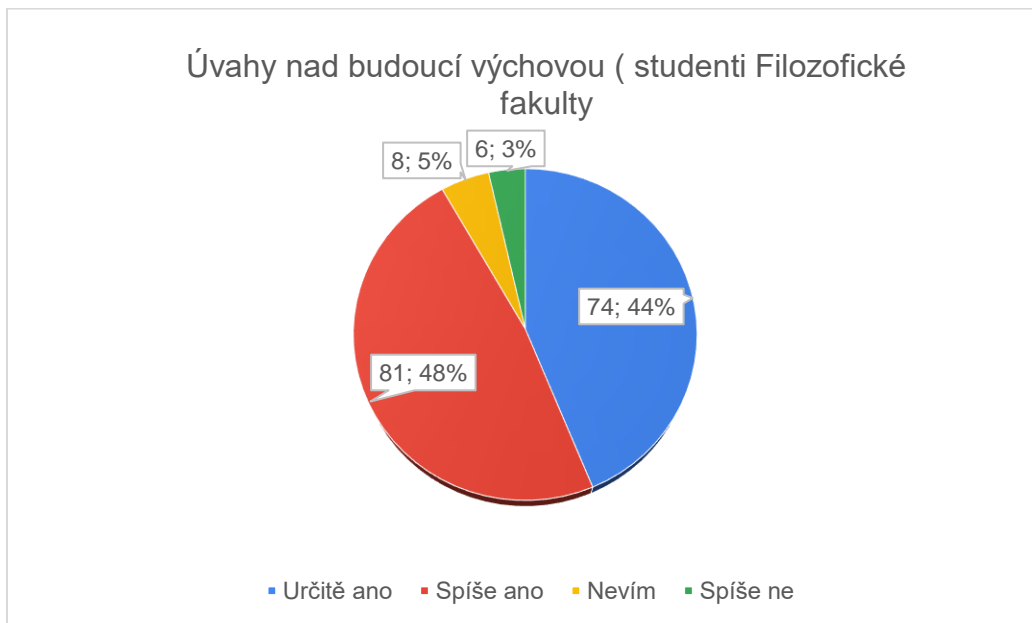

Graf 6:Plánování rodičovství (studenti Fakulty elektroniky a informatiky)

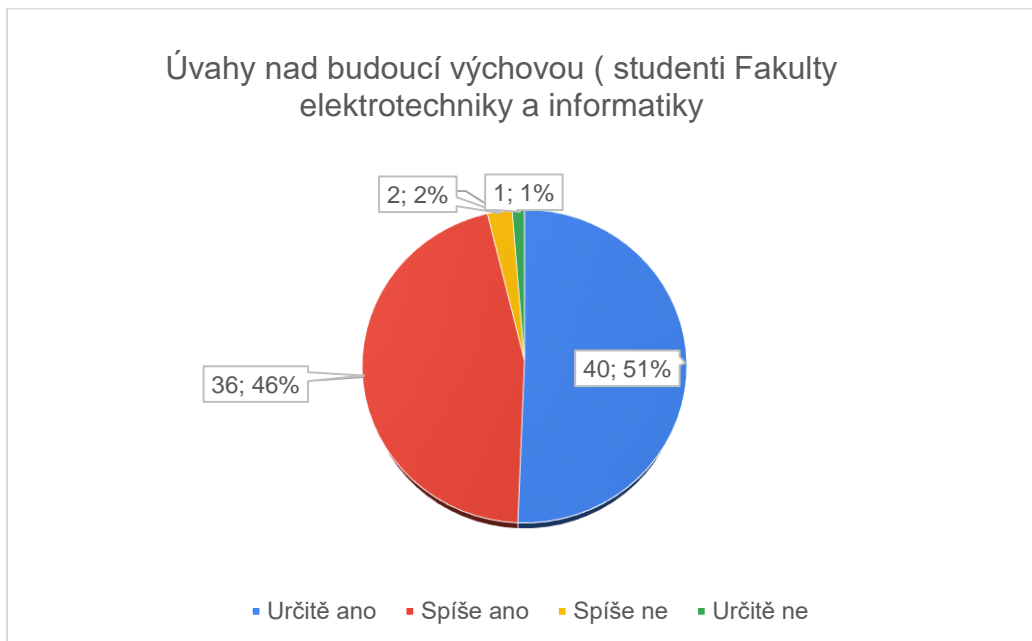
U této otázky jsem opět porovнала zkoumané fakulty. Graf 5 znázorňuje, že 169 respondentů (87 %) z Filozofické fakulty chtějí mít v budoucnu dítě a 26 (13 %) respondentů z Filozofické fakulty dítě mít nechce. Graf 6 znázorňuje, že 79 (78 %) respondentů z Fakulty elektrotechniky a informatiky se chtějí v budoucnu stát rodiči, zbylých 22 (22 %) respondentů dítě nechce.

Otázka č. 4: Pokud jste v předchozí otázce odpověděli „ano“, přemýšlíte nad tím, jak budete své dítě vychovávat?

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří se chtějí stát v budoucnu rodiči. Opět jsem rozdělila respondenty podle fakult, na kterých studují a vytvořila následující grafy.

Graf 7: Úvahy nad budoucí výchovou (studenti Filozofické fakulty)

Graf 8: Úvahy nad budoucí výchovou (studenti Filozofické fakulty)

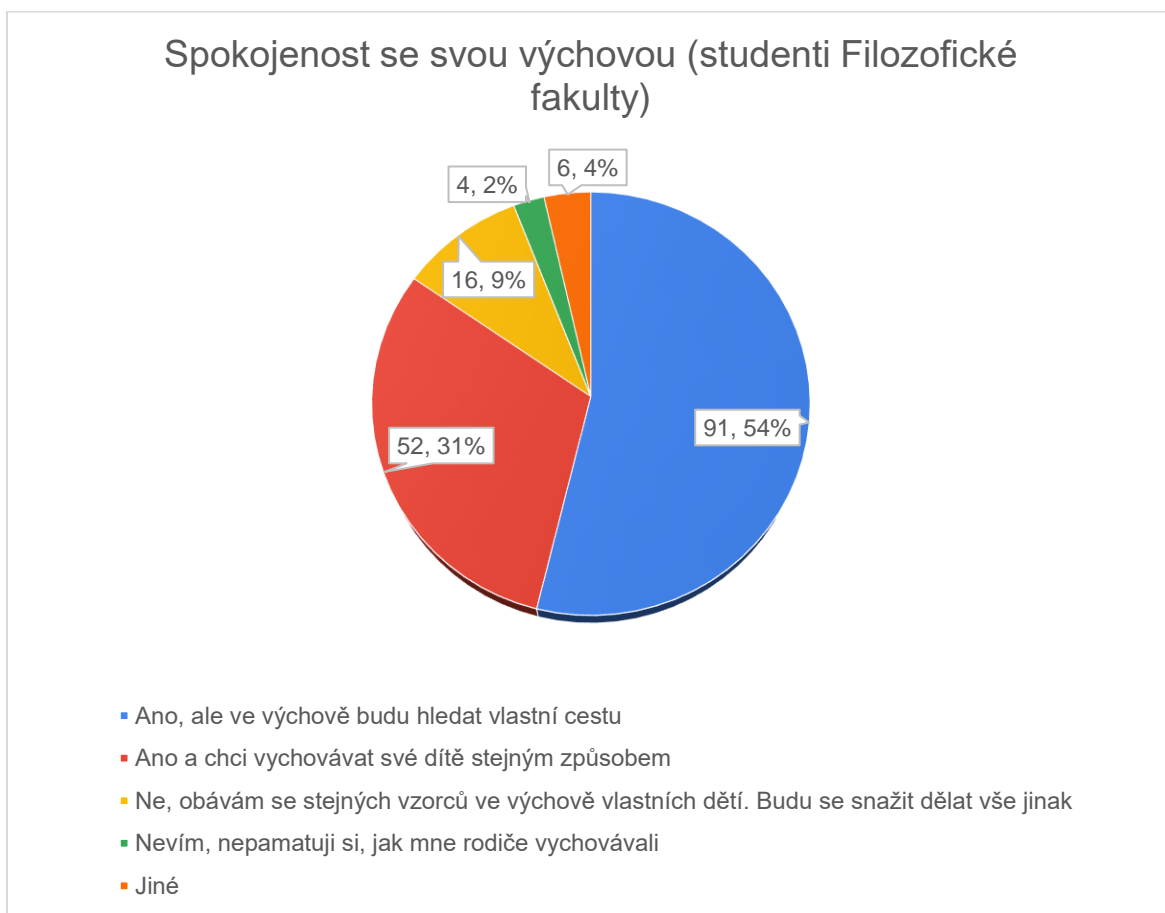
Graf 7 znázorňuje, zda studenti Filozofické fakulty přemýšlí nad výchovou svých budoucích dětí. 74 (44 %) respondentů zvolilo odpověď určitě ano, odpověď spíše ano zvolilo nejvíce respondentů, celkem 81 (48 %). 8 (5 %) respondentů neví, zda nad výchovou svých budoucích dětí přemýšlí a odpověď spíše ne zvolilo zbylých 6 (3 %) respondentů. Odpověď určitě ne nezvolil ani jeden respondent.

Graf 8 znázorňuje, zda studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky přemýšlí nad výchovou svých budoucích dětí. Nejvíce respondentů zvolilo odpověď určitě ano, celkem 40 (51 %) respondentů. Spíše ano zvolilo celkem 36 (46 %) respondentů. Odpověď nevím nezvolil ani jeden respondent. Odpověď spíše ne zvolili 2 (2 %) respondenti a určitě ne odpověděl pouze 1 (1 %) respondent.

Zde je pro mne překvapující, že studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky volili odpověď „určitě ano“ procentuálně vícekrát než studenti Filozofické fakulty.

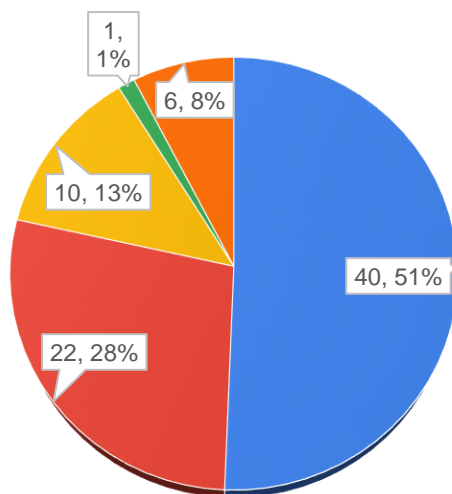
**Otázka č. 5: Jste spokojeni se způsobem, jakým jste byl/byla vychováván/a?
(odpovídejte pouze v případě, že jste odpověděli v otázce číslo 3 „ano“)**

Na tuto otázku opět odpovídali pouze ti respondenti, kteří se chtějí stát v budoucnu rodiči, jelikož otázka zjišťuje, zda chtějí respondenti vychovávat své potomky stejným způsobem, jako byli vychováváni oni, nebo zda se vydají jinou cestou. U této otázky jsem opět porovnávala odpovědi studentů Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky.

Graf 9: Spokojenost se svou výchovou (studenti Filozofické fakulty)

Spokojenost se svou výchovou (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)

- Ano, ale ve výchově budu hledat vlastní cestu
- Ano a chci vychovávat své dítě stejným způsobem
- Ne, obávám se stejných vzorců ve výchově vlastních dětí. Budu se snažit dělat vše jinak
- Nevím, nepamatuji si, jak mne rodiče vychovávali
- Jiné

Graf 10: Spokojenost se svou výchovou (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)

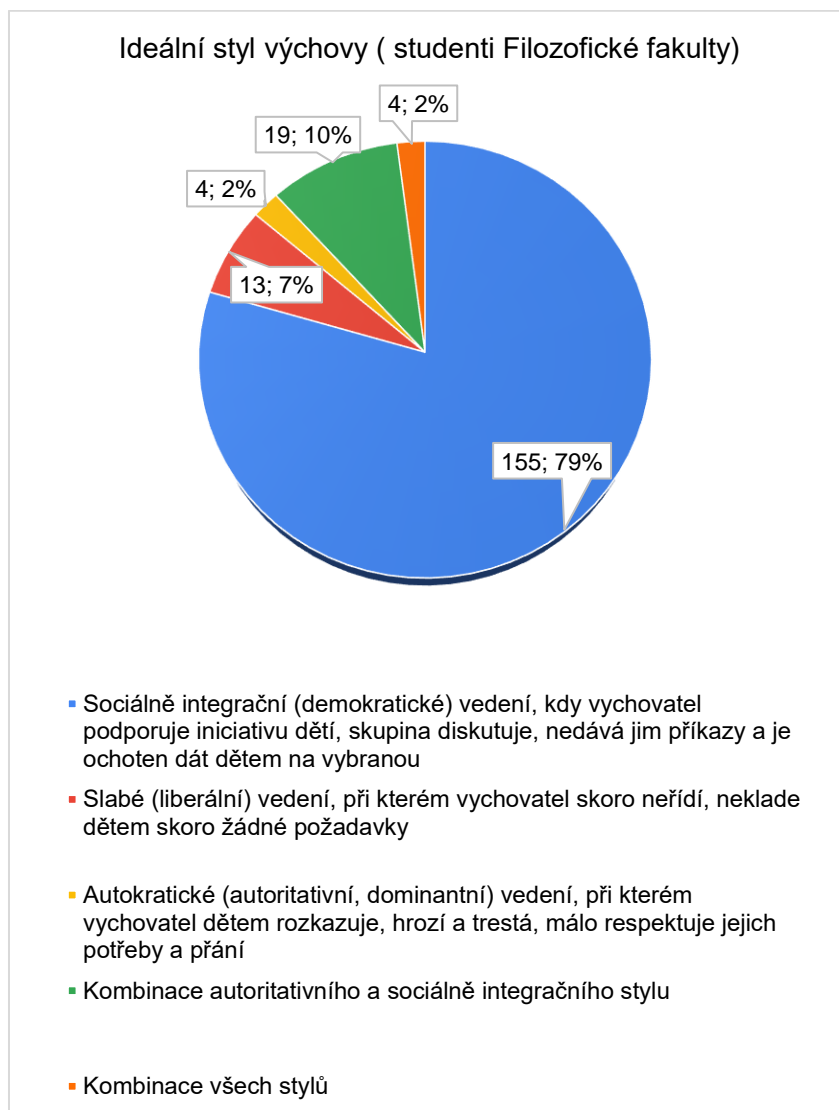
Studenti obou fakult se shodli a nejvíce vybírali možnost, že jsou se svou výchovou spokojeni, ale ve výchově budou hledat vlastní cestu. Naopak z celkového počtu (248) není 26 (10, 48 %) respondentů spokojených s výchovou svých rodičů a budou se snažit dělat vše jinak. Respondenti měli možnost zvolit odpověď „jiné“, ve které uváděli své vlastní odpovědi. Odpověď „jiné“ zvolilo celkem 12 (4,84 %) respondentů a nejčastěji (9x) se objevovala odpověď, že souhlasí pouze s výchovou jednoho z rodičů, ve všech případech s matčíným stylem výchovy.

Otázka č. 6: Uved'te, prosím, důvod, proč jste nebyli spokojeni (pokud jste v předchozí otázce uvedli, odpověď „ne“)

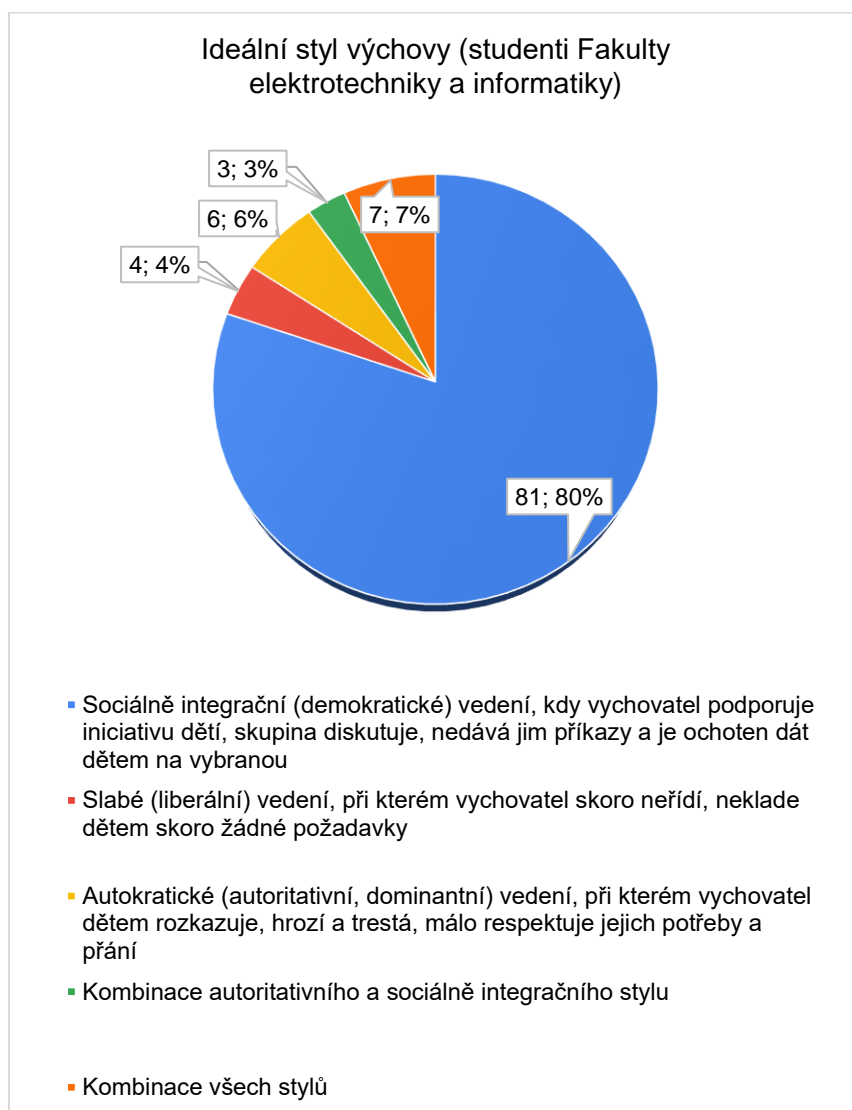
Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří nejsou spokojeni se způsobem, kterým byli vychovávaní a zároveň se v budoucnu chtějí stát rodiči – dohromady jich bylo 26. Respondenti se opravdu rozepsali a uváděli velmi zajímavé odpovědi. Nejvíce respondentů – celkem 9 (35 %) uvedlo jako důvod nadměrné používání fyzických trestů. U některých respondentů šlo až o domácí násilí ze strany rodičů, především otců. Respondenti popisují, že fyzické násilí není správnou cestou ke správné výchově, nesou si z dětství různá traumata a chtějí se této cestě vyvarovat. Dalším, velmi častým, důvodem je rozvod rodičů. Tuto odpověď uvedlo 8 (30 %) respondentů a popisují, že na ně rodiče neměli čas, chybělo jim vedení a podpora při úspěchu. Jeden respondent naopak vidí rozvod rodičů jako pozitivum, jelikož tato událost znamenala konec nekonečným hádkám mezi rodiči. 3 (11 %) respondenti uvedli jako důvod nedostatečnou péči rodičů z důvodu pracovní vytíženosti. 2 (8 %) respondenti uvedli jako důvod smrt jednoho z rodičů, kdy jim tato událost kompletně změnila život, stejný počet respondentů – tedy 2 (8 %) uvedli jako důvod nespokojenosti absencí lásky, vřelosti a fyzického kontaktu (obejmutí). Zbylé dvě odpovědi už se neopakovaly, jeden z respondentů cítil jako dítě úplný nezájem ze strany rodičů, kteří neakceptovali žádná jeho přání a druhý respondent uvádí jako důvod vyrůstání v nevhodných podmínkách z důvodu tíživé finanční situace. Oceňuji, že si respondenti udělali čas a našli sílu popsat chyby svých rodičů, které nechtějí v budoucnu opakovat.

Otázka č. 7: Jaký styl výchovy, z níže uvedených příkladů, Vám připadá nejvíce vyhovující?

U této otázky vybírali respondenti ze 3 stylů, které formuloval americký psycholog německého původu Kurt Lewin (viz kapitola 3.3.1). Respondenti měli také možnost vybrat odpověď „jiné“. V odpovědi „jiné“ respondenti pouze popisovali, že by nakombinovali uvedené styly, úplně jiný výchovný styl neuvedl nikdo, proto jsem se rozhodla tyto kombinace v následujících grafech také zaznamenat.

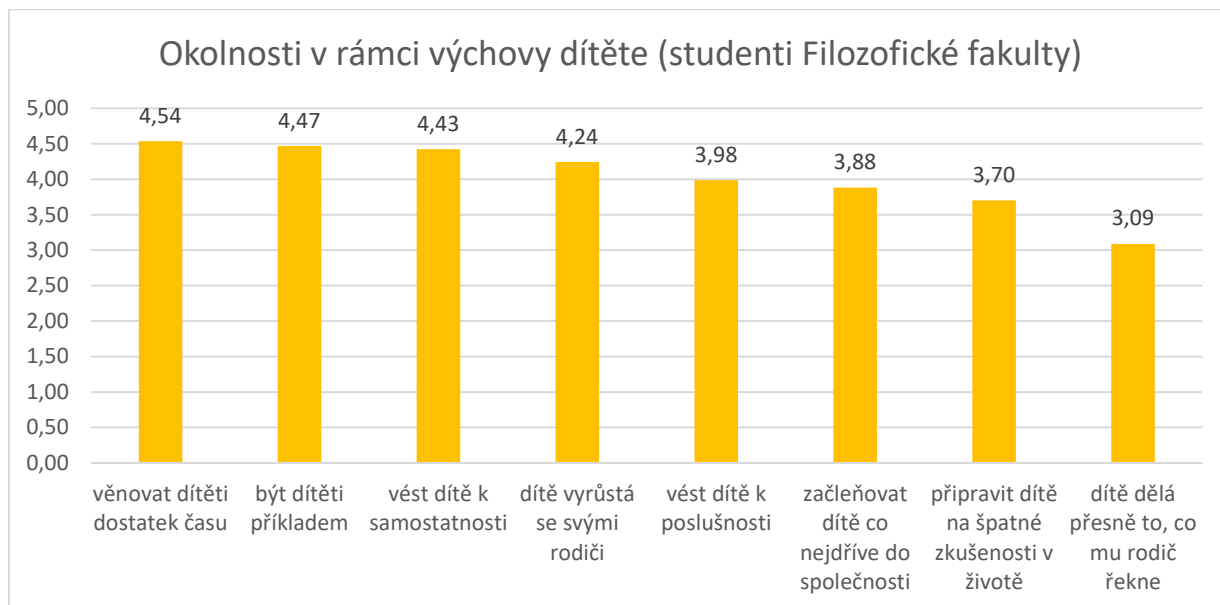
Graf 11: Ideální styl výchovy (studenti Filozofické fakulty)

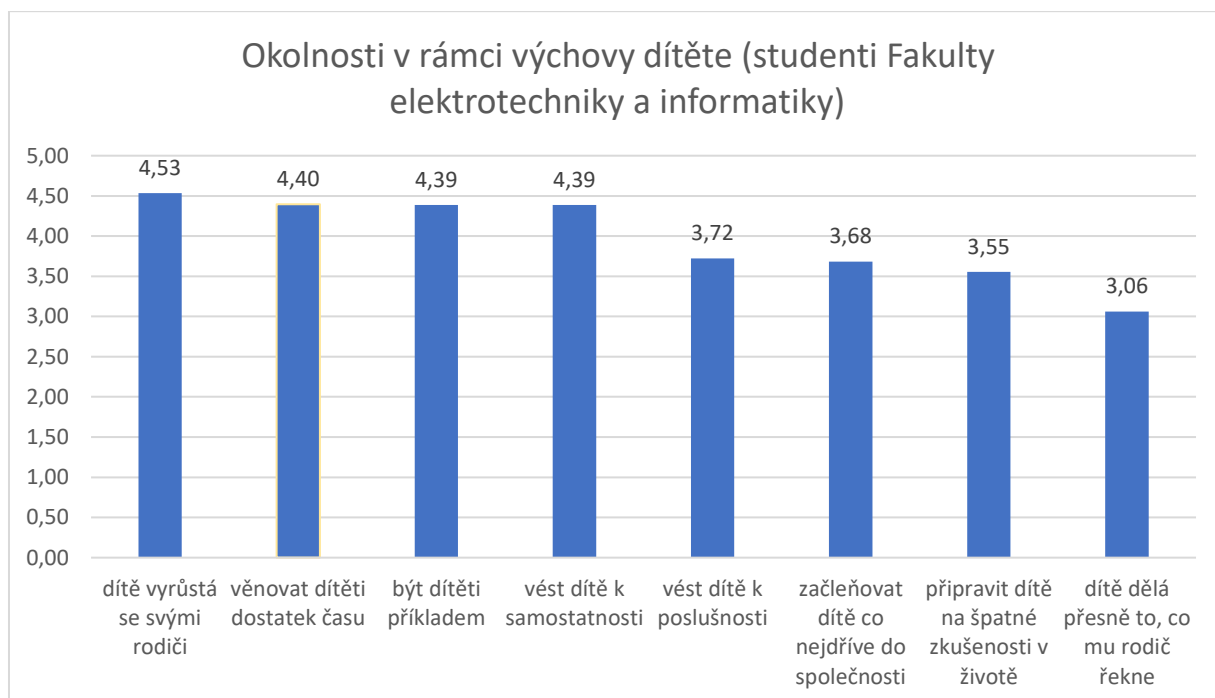
Graf 12: Ideální styl výchovy (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)

Na grafech 11 a 12 vidíme, že naprostá většina respondentů z Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky zvolila sociálně integrační vedení, které podporuje iniciativu dětí. Studenti Filozofické fakulty dále nejvíce volili kombinaci autoritativního a sociálně integračního stylu, opět zdůrazňují, že tato odpověď nebyla na výběr, respondenti ji dopsali sami. U studentů Fakulty elektrotechniky a informatiky skončilo na druhém místě autoritativní vedení, při kterém vychovatel dětem rozkazuje, hrozí, trestá a málo respektuje jejich potřeby a přání. Překvapilo mne, že někteří respondenti kombinovali všechny styly dohromady, svou odpověď poté okomentovali tak, že by volili od každého stylu trochu a také podle nich záleží na dané situaci a povaze dítěte.

Otázka č. 8: Ohodnořte, jak jsou podle Vás důležité následující okolnosti v rámci výchovy dítěte: (1= nejméně důležité, 5= nejvíce důležité)

Graf 13: Okolnosti v rámci výchovy dítěte (studenti Filozofické fakulty)

Graf 14: Okolnosti v rámci výchovy dítěte (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)

U otázky č. 8 respondenti posuzovali, jak jsou pro ně dané okolnosti důležité v rámci výchovy dítěte. Významnost okolností hodnotili na stupnici 1 až 5, kde 1 = nejméně důležité, 5 = nejvíce důležité. Jednotlivé okolnosti jsou graficky znázorněny podle odpovědí od nejvíce důležitého po nejméně důležité.

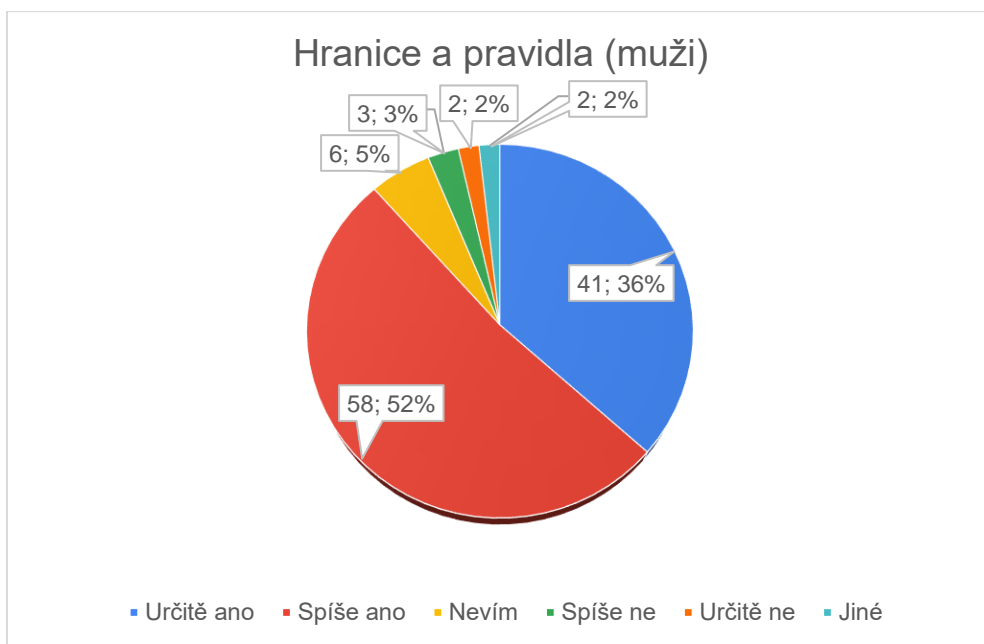
Za nejdůležitější považují studenti Filozofické fakulty věnovat dítěti dostatek času, jelikož průměrná hodnota této odpovědi dosáhla 4,54 a za nejméně důležité považují, aby dítě dělalo přesně to, co mu rodič řekne (3,09), nicméně hodnota je stále poměrně vysoká, takže se dá říci, že všechny uvedené okolnosti v rámci výchovy jsou pro studenty Filozofické fakulty důležité.

Studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky považují za nejdůležitější, aby dítě vyrůstalo se svými rodiči, jelikož průměrná hodnota této odpovědi dosáhla 4,53, tato odpověď skončila u druhé skupiny až na 4. místě. Za nejméně důležité, stejně tak jako studenti Filozofické fakulty, považují, aby dítě dělalo přesně to, co mu rodič řekne (3,06). Opět platí, že hodnota je stále poměrně vysoká.

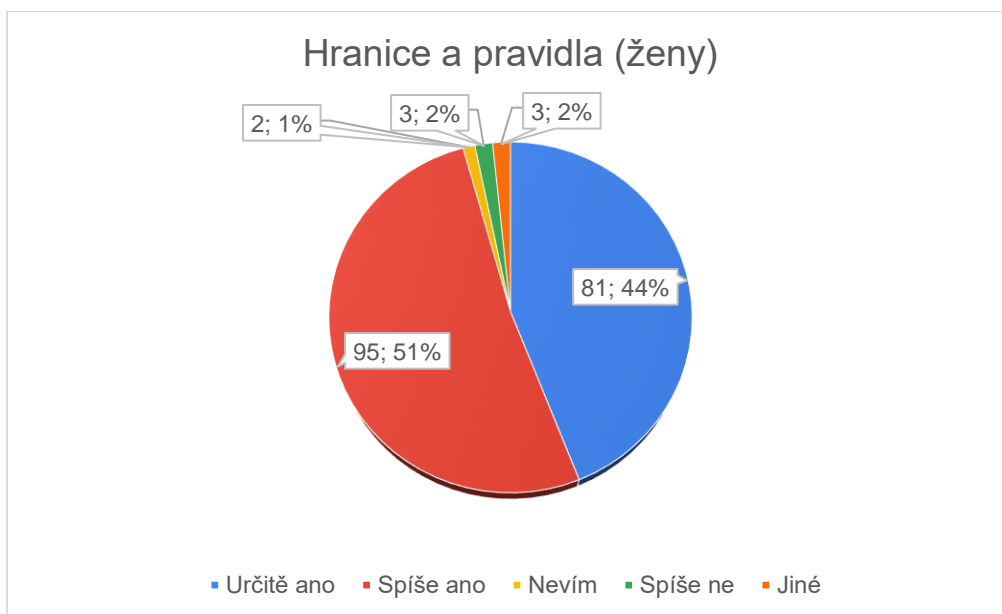
Tuto otázku jsem porovnávala s otázkou č. 6, kde respondenti popisovali nespokojenost s výchovou svých rodičů. Ti respondenti, kterým se rodiče v dětství málo věnovali označovali za nejdůležitější, aby dítě vyrůstalo se svými rodiči, a že je důležité, věnovat dítěti dostatek času. Stejně tak respondenti, kterým se rodiče rozvedli označovali za nejvíce důležité, aby dítě vyrůstalo se svými rodiči. Zde je vidět, že to, co se odehrává v dětství má vliv na budoucí výchovu respondentů.

Otázka č. 9: Jsou podle Vás při výchově dětí důležité jasně stanovené hranice a pravidla? (v odpovědi "jiné" můžete vyjádřit svůj názor)

Jelikož předpokládám, že u této otázky budou rozdíly především mezi muži a ženami, vytvořila jsem grafy, které jsou rozděleny podle pohlaví respondentů.

Graf 15: Hranice a pravidla (muži)

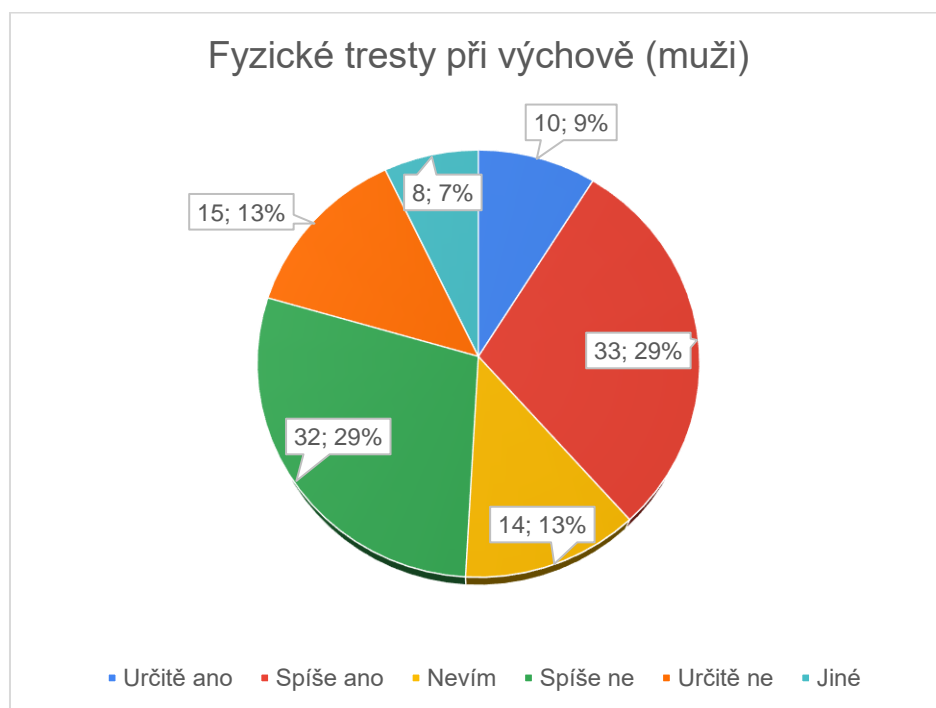

Graf 16: Hranice a pravidla (ženy)

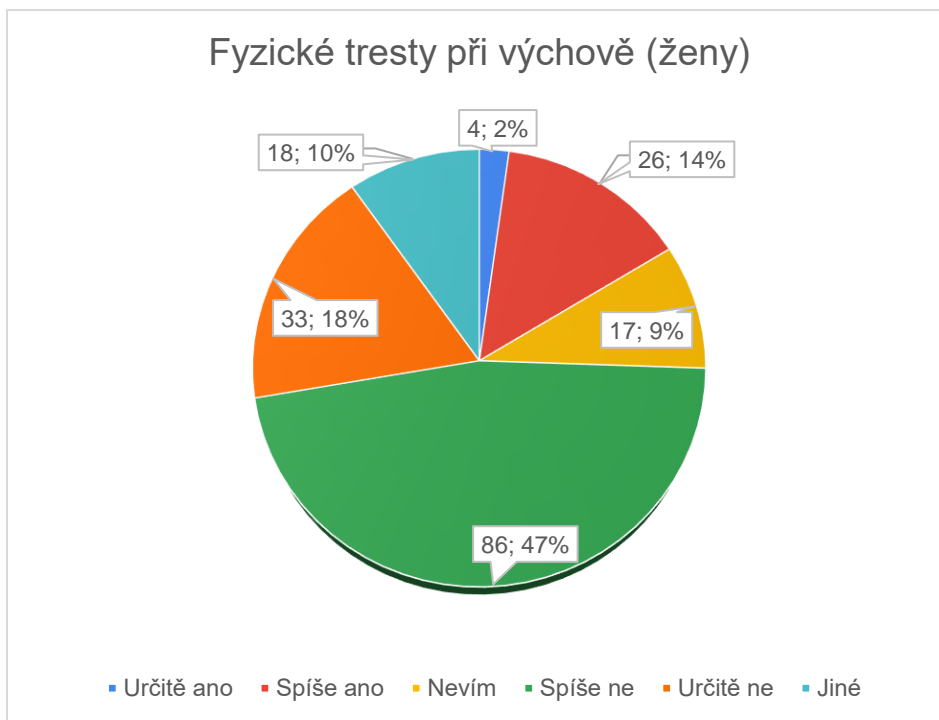
Zde vidíme, že procentuálně se ženy (určitě ano- 51 %, spíše ano – 44 %) přiklání k dodržování hranic a pravidel více než muži (určitě ano- 52 %, spíše ano- 36 %), což je pro mne překvapující. Respondenti měli možnost zvolit odpověď „jiné“. Tuto možnost využili 2 muži (2 %) a 3 ženy (2 %). V odpovědi „jiné“ se objevil např. názor, že hranice by se měly dodržovat, ale nesmí dítě příliš omezovat. Dále, že pravidla jsou důležitá, ale neznamená to, že se nemohu měnit.

Otázka č. 10: Myslíte si, že by se při výchově měly používat fyzické tresty? (v odpovědi "jiné" můžete vyjádřit svůj názor)

Stejně jako u předchozí otázky č. 9, předpokládám, že se muži přiklání k fyzickým trestům ve výchově více než ženy, proto jsem vytvořila následující grafy, které jsou rozděleny podle pohlaví respondentů.

Graf 17: Fyzické tresty při výchově (muži)

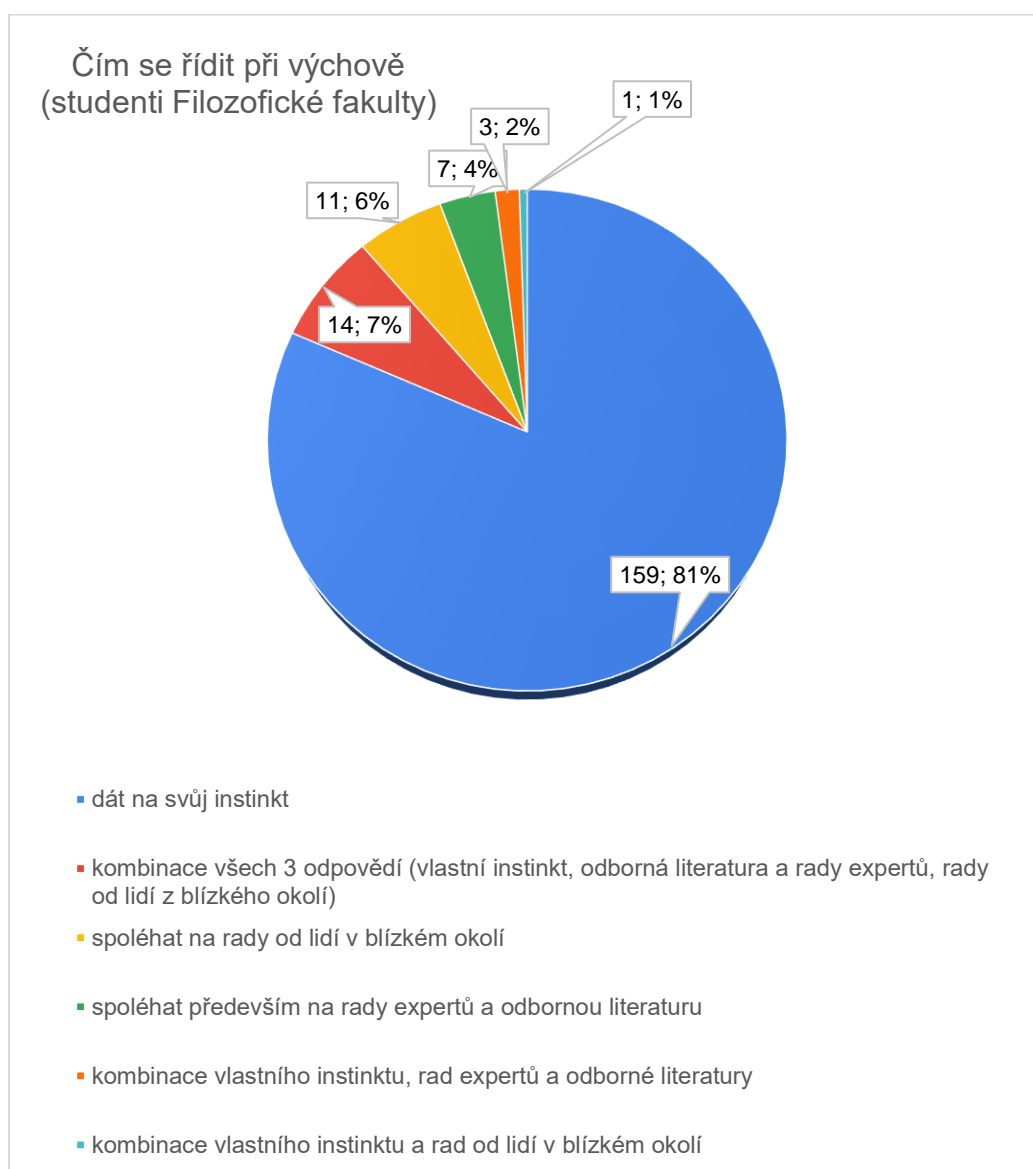

Graf 18: Fyzické tresty při výchově (ženy)

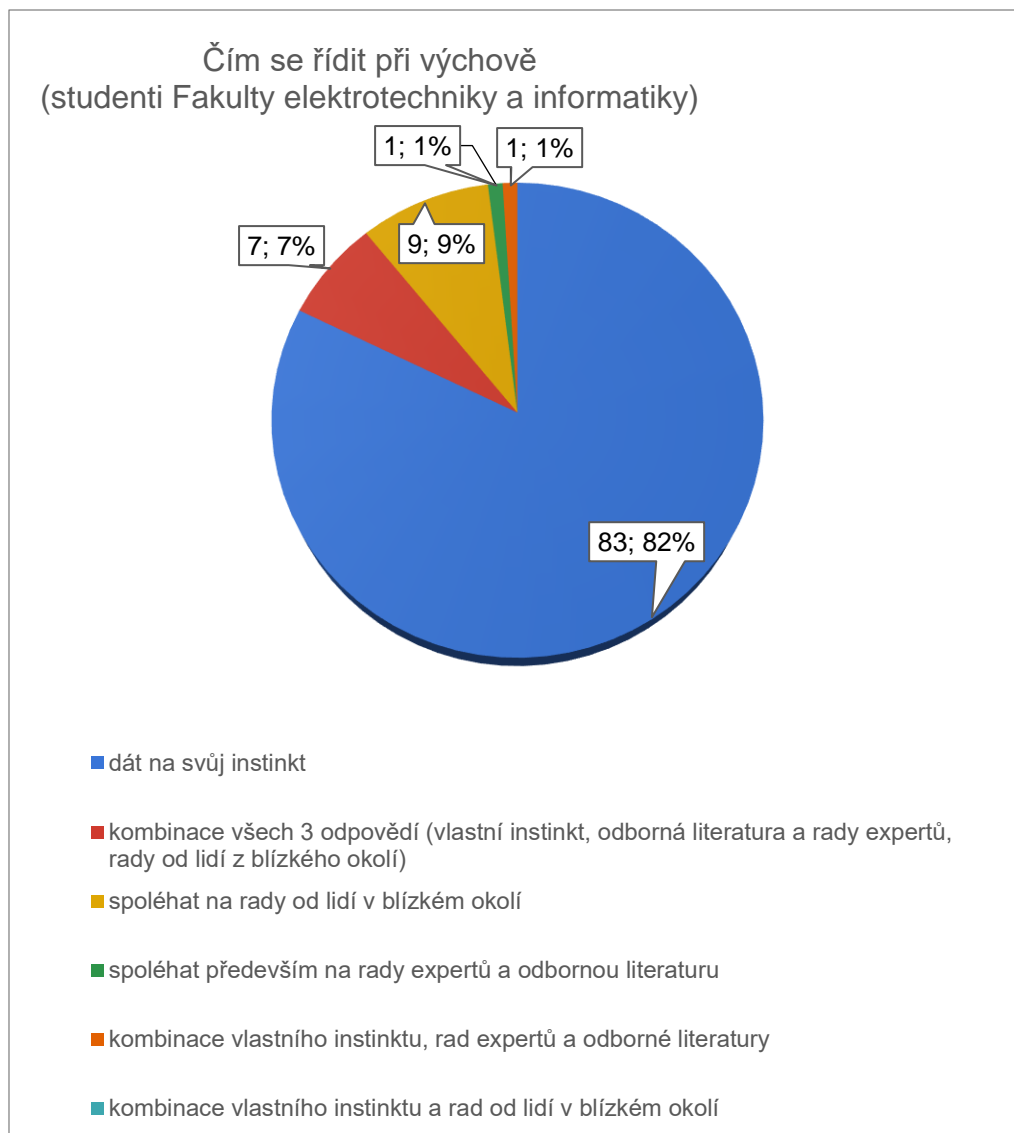
Odpověď určitě ano zvolilo 10 mužů (9 %), spíše ano 33 mužů (29 %), nevím 14 mužů (13 %), spíše ne 32 mužů (29 %), určitě ne 15 mužů (13 %) a možnost „jiné“ zvolilo celkem 8 mužů (7 %). Co se týče žen, odpověď určitě ano zvolily pouze 4 ženy (2 %), spíše ano 26 žen (14 %), nevím 17 žen (9 %), spíše ne 86 žen (47 %), určitě ne 33 žen (18 %) a možnost „jiné“ zvolilo celkem 18 žen (10 %). Zde je vidět, že podle mužů by se při výchově měly používat fyzické tresty více než podle žen. Dohromady zvolilo 26 respondentů odpověď „jiné“, ve které popisovali, především to, že fyzické tresty nepodporují, ale že v krajních případech, v rozumné míře jsou potřeba, aby dítě pochopilo, kde jsou hranice.

Otázka č. 11: Myslíte si, že při výchově dítěte je nejdůležitější:

V této otázce respondenti odpovídali na to, zda by se člověk měl řídit ve výchově vlastním instinktem, radami z okolí, nebo spoléhat na rady expertů a odbornou literaturu. Respondenti měli opět možnost zvolit odpověď „jiné“. Respondenti, kteří zvolili odpověď „jiné“ kombinovali různě 3 zmíněné možnosti, proto jsem tyto kombinace zahrnula do následujících grafů. Grafy jsou rozděleny podle fakult, na kterých respondenti studují.

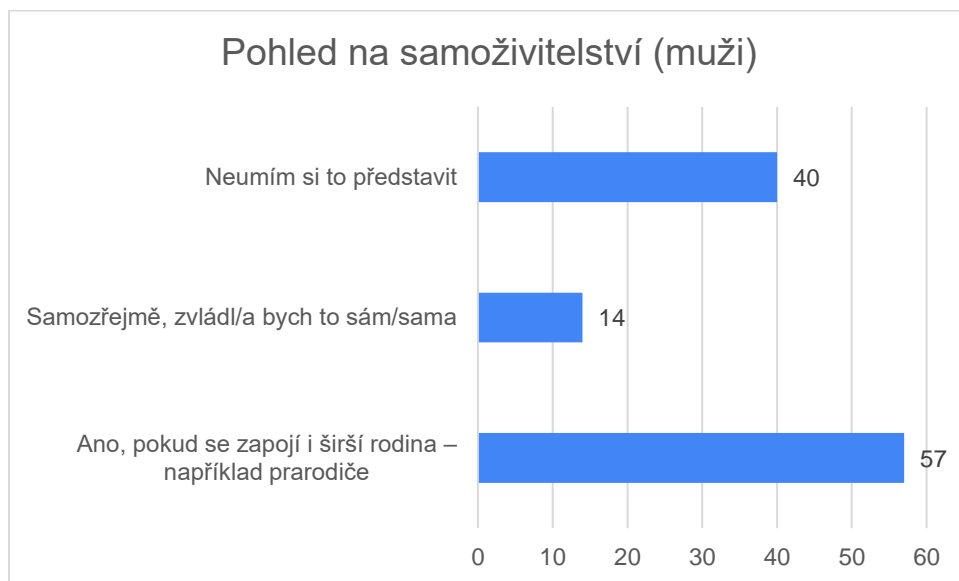
Graf 19: Čím se řídit při výchově (Filozofická fakulta)

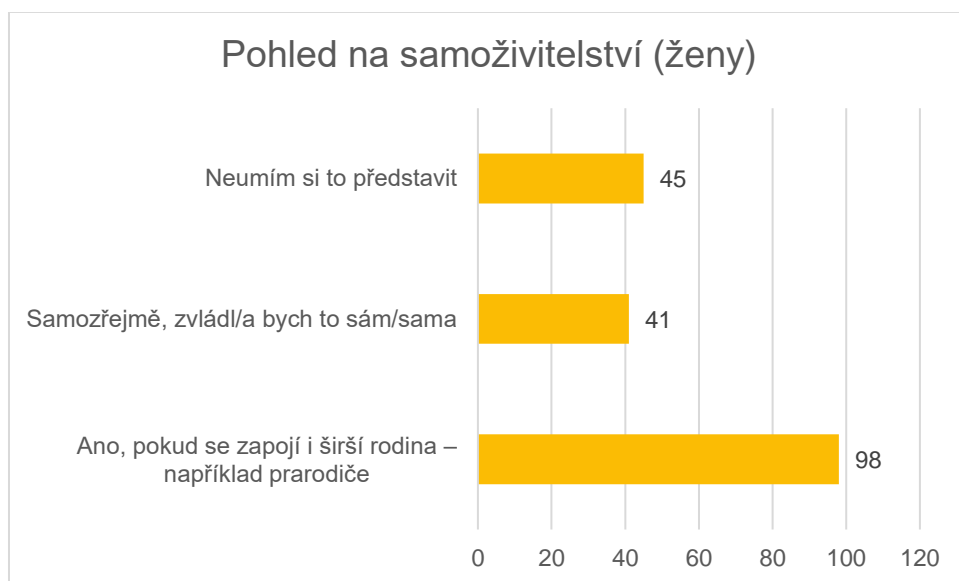
Graf 20: Čím se řídit při výchově (Fakulta elektrotechniky a informatiky)

Naprostá většina studentů obou fakult považuje za nejlepší volbu řídit se ve výchově svým instinktem. Opravdu mne překvapilo, že z celkového počtu 296 respondentů odpovědělo 242 (82 %) respondentů, že se v rámci výchovy budou řídit svým instinktem. Žádná z dalších odpovědí nedosahuje ani 10 %.

Otázka č. 12: Umíte si představit, že byste vychovával/a dítě sám/sama?

Graf 21: Pohled na samoživitelství (muži)

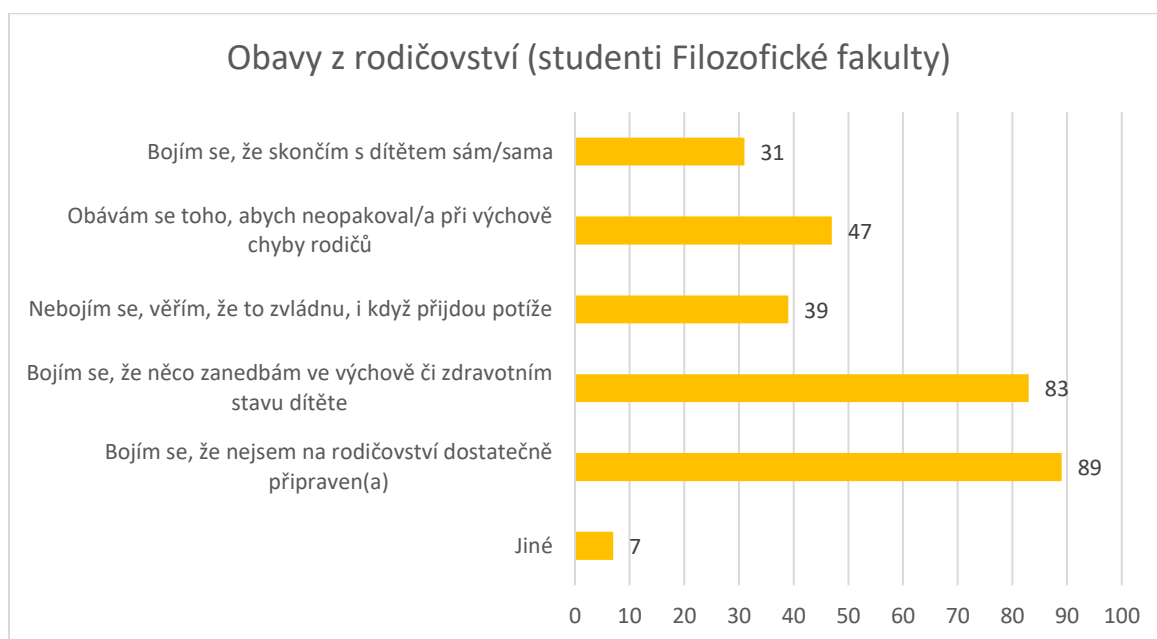
Graf 22: Pohled na samoživitelství (ženy)

Otázka č. 12 zjišťovala, zda si respondenti dokáží představit, že by na své budoucí potomky byli sami. Respondenti měli možnost zvolit i odpověď „jiné“, tuto možnost nikdo nevyužil. Nejvíce mužů i žen volilo odpověď, že si tuto situaci umí představit za předpokladu, že jim pomůže rodina.

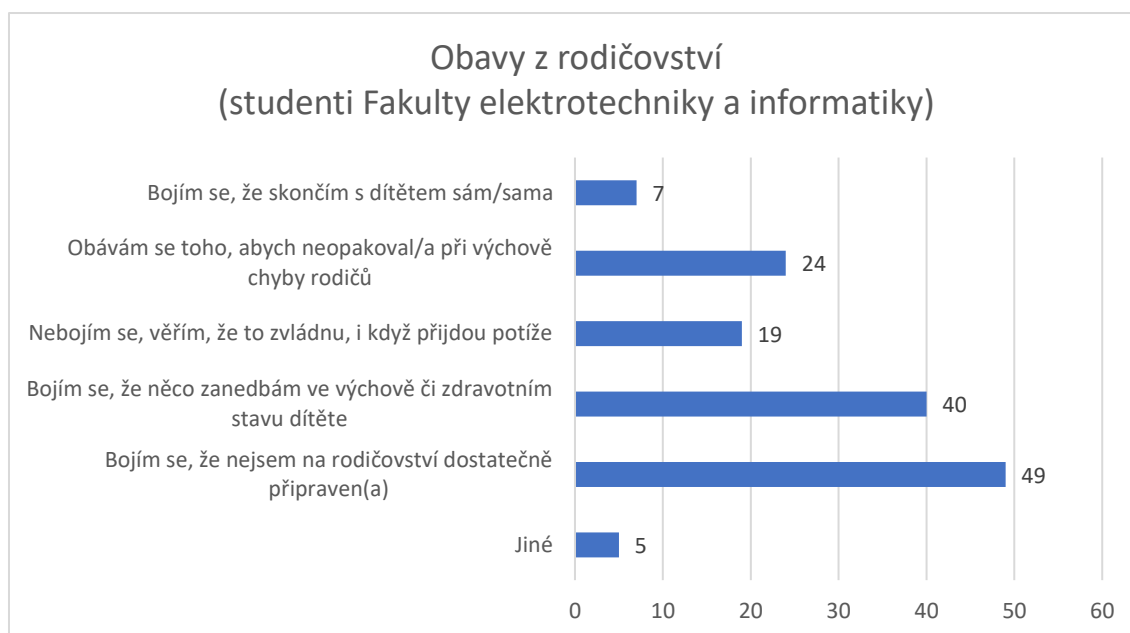
Během vyhodnocování dotazníku jsem si všimla takové zajímavosti, že respondenti, kteří nejsou spokojeni s výchovou svých rodičů odpovídali, že by zvládli vychovávat potomka sami nebo za pomoci širší rodiny, nikdo z nich neodpověděl, že si tuto situaci nedokáže představit. Možná je to způsobeno tím, že díky chybám jejich rodičů nad výchovou více přemýšlí a jdou si za tím, že vše, i za předpokladu, že na to budou sami, zvládnou lépe.

Otázka č. 13: Co ve Vás vyvolává v souvislosti s výchovou dětí největší úzkost? (v této otázce můžete vybrat více odpovědí)

V této otázce měli respondenti poprvé možnost zvolit více odpovědí. Zároveň, pokud respondenti nesouhlasili ani s jednou odpovědí, mohli zvolit odpověď „jiné“, ve které vyjádřili svůj vlastní názor.

Graf 23: Obavy z rodičovství (studenti Filozofické fakulty)

Graf 24: Obavy z rodičovství (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)

Studenti Filozofické fakulty mají, v rámci výchovy, největší strach z toho, že nejsou na rodičovství dostatečně připraveni – tuto odpověď zvolilo celkem 89 respondentů (33 %). Druhá nejčastěji volená odpověď ukazuje, že respondenti se bojí, aby nezanedbali něco ve výchově či zdravotním stavu dítěte (83 respondentů - 29 %). Velkým překvapením je, že 47 respondentů z Filozofické fakulty má strach, že budou opakovat chyby svých rodičů, ale v otázce č. 5 zvolilo pouze 16 respondentů, že není spokojeno s výchovou svých rodičů. 39 respondentů (13 %) věří, že vše zvládnou, i když přijdou potíže. Odpověď „jiné“ zvolilo z Filozofické fakulty 7 respondentů (2 %), kteří popisují např., že mají strach z dnešní doby, nebo strach ze smrti člena rodiny.

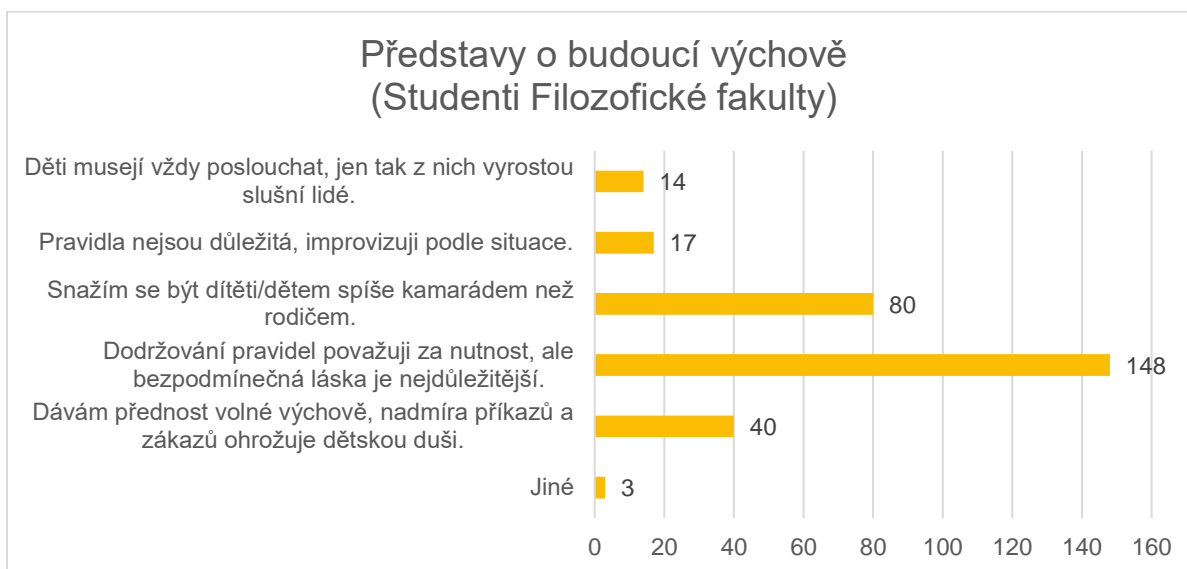
Studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky mají, v rámci výchovy, největší strach z toho, že nejsou na rodičovství dostatečně připraveni – tuto odpověď zvolilo celkem 49 respondentů (35 %). Druhá nejčastěji volená odpověď se týká toho, že respondenti se bojí, aby nezanedbali něco ve výchově či zdravotním stavu dítěte (40 respondentů - 29 %). 24 respondentů z Fakulty elektrotechniky a informatiky má strach, že budou opakovat chyby svých rodičů, v otázce č. 5 zvolilo 22 respondentů (17 %), že není spokojeno s výchovou svých rodičů, tudíž i zde se objevili další 2 respondenti, kteří, z nějakého důvodu, s výchovou svých rodičů nesouhlasí. Žádné obavy z rodičovství nemá 19 respondentů (14 %) a strach ze samoživitelství má 7 respondentů (5 %). Odpověď „jiné“ využilo 5 respondentů, kteří

popisují, že se bojí, aby se dítě nedostalo do špatné společnosti, špatné finanční situace, nebo mají strach z neplánovaného rodičovství.

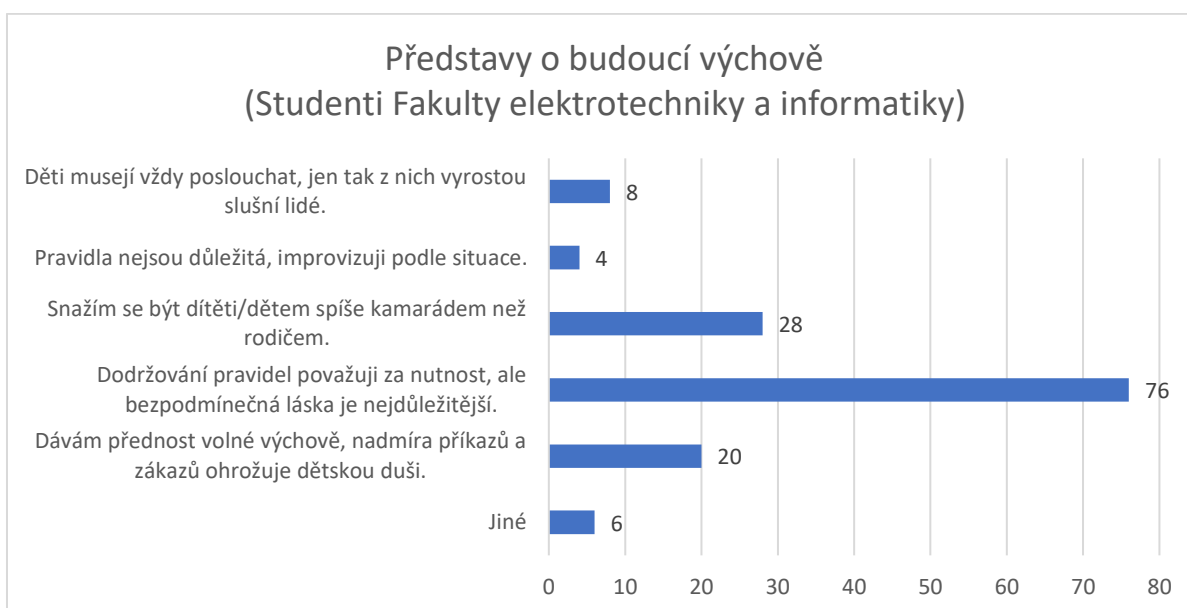
Otázka č. 14: Představte si, že jste rodičem. Která z následujících odpovědí, je Vám nejbližší v rámci výchovy dětí? (v této otázce můžete vybrat více odpovědí)

Poslední otázka dotazníku opět nabízí možnost zvolit více, než 1 odpověď. Pokud se respondenti neztotožňovali ani s jednou odpovědí, měli možnost zvolit odpověď „jiné“.

Otázka zjišťuje, jak se vidí respondenti, jako budoucí rodiče.

Graf 25: Představy o budoucí výchově (Studenti Filozofické fakulty)

Graf 26: Představy o budoucí výchově (Studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)

Pro studenty Filozofické fakulty i studenty Fakulty elektrotechniky a informatiky je důležité dodržování pravidel, ale bezpodmínečná láska je nejdůležitější. Dále volili studenti ve velké míře, že chtějí být se svými dětmi spíše kamarádi než rodiči. Studenti dávají také přednost i volné výchově a zastávají názor, že nadmíra příkazů a zákazů ohrožuje dětskou duši. Další odpovědi, které byly extrémnějšího rázu, nezvolilo ani 10 % respondentů. Odpověď „jiné“ zvolilo celkem 9 respondentů a popisují, že by z každé možnosti vzali trochu a vytvořili tak výchovu přesně podle svých představ.

5.2 Verifikace hypotéz

Veškeré hypotézy (H1, H2, H3, H4 a H5) byly testovány pomocí Chí – kvadrát testu. Každá hypotéza byla ověřována na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Pro výpočty byly použity kontingenční tabulky. První tabulka znázorňuje empirické četnosti, druhá tabulka popisuje očekávané (teoretické) četnosti a poslední tabulka hodnoty testového kritéria vypočítané pomocí následujícího vzorce:

$$TK = \frac{\sum(emp. - teor.)^2}{teor.}$$

U verifikování hypotéz používám symboly ve vzorcích, které je potřeba vysvětlit:

n= počet prvků

TK= testové kritérium

KH= kritická hodnota

α = hladina významnosti

r= počet řádků

s= počet sloupců

Hypotéza č. 1: Studenti Filozofické fakulty se chtějí stát rodiči více než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

H₀: To, jakou kdo studuje fakultu, nemá vliv na to, zda se chce stát v budoucnu rodičem.

H₁: To, jakou kdo studuje fakultu, má vliv na to, zda se chce stát v budoucnu rodičem.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázek č. 2 a 3. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
Filozofická fakulta	169	26	195
Fakulta informatiky a elektrotechniky	79	22	101
Celkem	248	48	296

Tabulka 4: Empirické četnosti H₁

n = 296

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
Filozofická fakulta	163,38	31,62
Fakulta informatiky a elektrotechniky	84,62	16,38

Tabulka 5: Teoretické četnosti H₁

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium.

Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
Filozofická fakulta	0,1933	0,9989
Fakulta informatiky a elektrotechniky	0,3732	1,9282

Tabulka 6: Testové kritérium H1

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. $TK = 3,4931$

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1)$, hladinu významnosti jsem stanovila: $\alpha = 0,05$.

$KH = 3,84$

Výsledkem je, že $TK < KH$, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v první hypotéze. Platí tedy nulová hypotéza H_0 a H_1 byla zamítnuta. To znamená, že není potvrzené, že studenti Filozofické fakulty se chtějí stát rodiči více než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

Hypotéza číslo 2: Studenti Filozofické fakulty přemýšlejí více nad výchovou svých budoucích dětí než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

H_0 : To, jestli někdo studuje Filozofickou fakultu, nebo Fakultu elektrotechniky a informatiky, nemá vliv na to, zda přemýšlí nad výchovou svých budoucí dětí.

H_1 : To, jestli někdo studuje Filozofickou fakultu, nebo Fakultu elektrotechniky a informatiky, má vliv na to, zda přemýšlí nad výchovou svých budoucí dětí.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 4. Z odpovědi jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
Filozofická fakulta	155	6	161
Fakulta informatiky a elektrotechniky	76	3	79
Celkem	231	9	240

Tabulka 7: Empirické četnosti H2

$n = 240$

Odpovědi „určitě ano“ a „spíše ano“ jsem spojila do jedné kategorie a odpovědi „určitě ne“ a „spíše ne“ do kategorie druhé.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
Filozofická fakulta	154,96	6,04
Fakulta informatiky a elektrotechniky	76,04	2,96

Tabulka 8: Teoretické četnosti H2

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium.

Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
Filozofická fakulta	0,00001	0,00026
Fakulta informatiky a elektrotechniky	0,00002	0,00054

Tabulka 9: Testové kritérium H2

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 0,00092

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH = 3,84$$

Výsledkem je, že $TK < KH$, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Platí tedy nulová hypotéza H_0 a H_1 byla zamítnuta. To znamená, že není potvrzené, že studenti Filozofické fakulty přemýšlí více nad výchovou svých budoucích dětí než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

H3: Studenti Filozofické fakulty budou volit jiné výchovné prostředky než jejich rodiče více než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky.

H_0 : To, jestli někdo studuje Filozofickou fakultu, nebo Fakultu elektrotechniky a informatiky, nemá vliv na to, zda se bude inspirovat výchovou svých rodičů.

H_1 : To, jestli někdo studuje Filozofickou fakultu, nebo Fakultu elektrotechniky a informatiky, má vliv na to, zda se bude inspirovat výchovou svých rodičů.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 5. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
Filozofická fakulta	52	107	159
Fakulta informatiky a elektrotechniky	22	50	72
Celkem	74	157	231

Tabulka 10: Empirické četnosti H_3

$n = 231$

Odpověď „Ano a chci vychovávat své dítě stejným způsobem“ tvoří první kategorii a odpovědi „Ne, obávám se stejných vzorců ve výchově vlastních dětí. Budu se snažit dělat vše jinak“ a „Ano, ale ve výchově budu hledat vlastní cestu“ tvoří kategorii druhou, jelikož tyto dvě odpovědi vyjadřují, že jejich budoucí výchova se bude lišit od výchovy rodičů.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
Filozofická fakulta	50,94	108,06
Fakulta informatiky a elektrotechniky	23,06	48,94

Tabulka 11: Teoretické četnosti H3

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
Filozofická fakulta	0,0221	0,0104
Fakulta informatiky a elektrotechniky	0,0487	0,023

Tabulka 12: Testové kritérium H3

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 0,1042

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH = 3,84$$

Výsledkem je, že TK < KH, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Platí tedy nulová hypotéza H0 a H1 byla zamítnuta. To znamená, že není potvrzené, že výchova studentů Filozofické fakulty se bude lišit od výchovy jejich rodičů více než u studentů Fakulty elektrotechniky a informatiky.

Hypotéza č. 4: Studenti Filozofické fakulty se budou v rámci výchovy dětí řídit především odbornou literaturou, naopak studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky se budou řídit svým instinktem.

H₀: To, zda někdo studuje na Filozofické fakultě nebo na Fakultě elektrotechniky a informatiky nemá vliv na to, zda se bude řídit ve výchově vlastním instinktem nebo odbornou literaturou.

H₁: To, zda někdo studuje na Filozofické fakultě nebo na Fakultě elektrotechniky a informatiky má vliv na to, zda se bude řídit ve výchově vlastním instinktem nebo odbornou literaturou.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 11. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	vlastní instinkt	odborná literatura	celkem
Filozofická fakulta	177	24	201
Fakulta informatiky a elektrotechniky	92	8	100
Celkem	269	32	301

Tabulka 13: Empirické četnosti H₄

n= 301

Odpovědi „dát na svůj instinkt“, „kombinace všech 3 odpovědí (vlastní instinkt, odborná literatura a rady expertů, rady od lidí z blízkého okolí)“, „kombinace vlastního instinktu, rad expertů a odborné literatury“ a „kombinace vlastního instinktu a rad od lidí v blízkém okolí“ tvoří první kategorii, protože všechny odpovědi, alespoň z části, volí vlastní instinkt.

Odpovědi „kombinace všech 3 odpovědí (vlastní instinkt, odborná literatura a rady expertů, rady od lidí z blízkého okolí)“, „spoléhat především na rady expertů a odbornou literaturu“, kombinace vlastního instinktu, rad expertů a odborné literatury“, tvoří druhou kategorii, jelikož všechny tyto odpovědi volí, alespoň z části, odbornou literaturu.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	vlastní instinkt	odborná literatura
Filozofická fakulta	179,63	21,37
Fakulta informatiky a elektrotechniky	89,37	10,63

Tabulka 14: Teoretické četnosti H4

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	vlastní instinkt	odborná literatura
Filozofická fakulta	0,0385	0,3237
Fakulta informatiky a elektrotechniky	0,0774	0,6507

Tabulka 15: Testové kritérium H4

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 1,0903

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1)$, hladinu významnosti jsem stanovila: $\alpha=0,05$.

$KH = 3,84$

Výsledkem je, že $TK < KH$, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Platí tedy nulová hypotéza H_0 a H_1 byla zamítnuta. To znamená, že není potvrzené, že studenti Filozofické fakulty se budou řídit při výchově především odbornou literaturou a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky vlastním instinktem.

Hypotéza číslo 5: Muži se přiklání k fyzickým trestům v rámci výchovy více než ženy.

H_0 : Pohlaví nemá vliv na míru používání fyzických trestů při výchově dětí.

H_1 : Pohlaví má vliv na míru používání fyzických trestů při výchově dětí.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 10. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
Muž	43	47	90
Žena	30	119	149
Celkem	73	166	239

Tabulka 16: Empirické četnosti H_5

$n=239$

Odpovědi „určitě ano“ a „spíše ano“ jsem spojila do jedné kategorie a odpovědi „určitě ne“ a „spíše ne“ do kategorie druhé.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
Muž	27,49	62,51
Žena	45,51	103,49

Tabulka 17: Teoretické četnosti H_5

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
Muž	8,75	3,85
Žena	5,29	0,15

Tabulka 18: Testové kritérium H5

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 18,04

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH = 3,84$$

Výsledkem je, že TK > KH, což znamená, že můžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Nulová hypotéza H₀ byla zamítnuta a H₁ byla přijata. Analýzou tabulek empirických četností a teoretických četností se verifikovala hypotéza č. 5., což znamená, že byl potvrzen předpoklad, že muži upřednostňují používání fyzických trestů při výchově více než ženy.

Hypotéza č. 6: Muži vyžadují dodržování hranic a pravidel při výchově více než ženy.

H₀: Pohlaví nemá vliv na míru vyžadování dodržování hranic a pravidel při výchově dětí.

H₁: Pohlaví má vliv na míru vyžadování dodržování hranic a pravidel při výchově dětí.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 9. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
Muž	99	5	104
Žena	176	3	179
Celkem	275	8	283

Tabulka 19: Empirické četnosti H6

n=283

Odpovědi „určitě ano“ a „spíše ano“ jsem spojila do jedné a odpovědi „určitě ne“ a „spíše ne“ do kategorie druhé.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
Žena	101,06	5,06
Muž	173,94	2,94

Tabulka 20: Teoretické četnosti H6

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium.

Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
Muž	0,0243	0,8387
Žena	0,0419	1,4434

Tabulka 21: Testové kritérium H6

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 2,3483

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1)$, hladinu významnosti jsem stanovila: $\alpha=0,05$.

$KH = 3,84$

Výsledkem je, že $TK < KH$, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Platí tedy nulová hypotéza H_0 a H_1 byla zamítnuta. To znamená, že není potvrzené, že muži vyžadují dodržování hranic a pravidel při výchově více než ženy.

Hypotéza číslo 7: Ženy si umí představit, že by vychovávaly dítě samy více než muži.

H_0 : Pohlaví nemá vliv na pohled na samoživitelství.

H_1 : Pohlaví má vliv na pohled na samoživitelství.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 12. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
Muž	71	40	111
Žena	139	45	184
Celkem	210	85	295

Tabulka 22: Empirické četnosti H7

$n=295$

Odpovědi „Ano, pokud se zapojí i širší rodina – například prarodiče“ a „Samozřejmě, zvládl/a bych to sám/sama“ jsem spojila do jedné kategorie, jelikož vyjadřují souhlas s tím, že si situaci dokáží představit.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
Muž	79	31,98
Žena	130,98	53,02

Tabulka 23: Teoretické četnosti H7

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
Muž	0,8142	2,0113
Žena	0,4911	1,2131

Tabulka 24: Testové kritérium H7

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 4,5297

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2 - \alpha (r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH = 3,84$$

Výsledkem je, že TK > KH, což znamená, že můžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Nulová hypotéza H₀ byla zamítnuta a H₁ byla přijata. Analýzou tabulek empirických četností a teoretických četností se verifikovala hypotéza č. 7., což znamená, že pohlaví má vliv na pohled na samoživitelství. Ženy mají pocit, že by tuto situaci zvládly více než muži.

5.3 Závěr výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaká výchova dětí je podle studentů Univerzity Pardubice ideální. Výzkumným souborem byli bezdětní studenti Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky. Sběr dat probíhal kvantitativní metodou za užití dotazníku, který vyplnilo celkem 296 respondentů. Pro dosažení hlavního cíle byly studentům kladeny otázky, které zjišťovaly jejich postoj k výchově dětí. Dále zjišťovaly, zda se chtějí v budoucnu stát rodiči; zda jsou spokojeni se způsobem, jakým byli vychováváni; zda mají z budoucí výchovy dětí z něčeho strach; jaký názor mají na samoživitelství; jaké okolnosti jsou pro ně ve výchově důležité a v neposlední řadě, zda souhlasí s fyzickými tresty a jasně stanovenými pravidly a hranicemi při výchově. Pro splnění výzkumného cíle byly stanoveno několik výzkumných otázek, ke kterým byly následně formulovány hypotézy.

První hypotéza zjišťovala, zda se chtějí stát v budoucnu rodiči častěji studenti Filozofické fakulty než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky. Předpokladem bylo, že se budou chtít stát rodičem spíše studenti Filozofické fakulty. Vycházela jsem z vlastní představy, že studenti Filozofické fakulty se zaměřují spíše na rodinný život a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky spíše na profesní život. Tato hypotéza však nebyla verifikována. Respondenti odpovídali na otázku velmi podobně, tudíž nezávisí na tom, jakou fakultu, kdo studuje, ale spíše na jednotlivých názorech respondentů.

Druhá hypotéza zjišťovala, zda studenti Filozofické fakulty přemýšlejí více nad výchovou svých budoucích dětí než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky. U této hypotézy jsem předpokládala, že studenti Filozofické fakulty přemýšlí nad výchovou svých budoucích potomků více, než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky, jelikož v rámci několika předmětů na Filozofické fakultě může být součástí výuky i problematika týkající se výchovy dětí. Dále zde hraje roli fakt, že na Filozofické fakultě studují převážně mladé ženy, které nad výchovou přemýšlí častěji než muži. Tato hypotéza také nebyla verifikována. Studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky dokonce zvolili procentuálně vícekrát odpověď „určitě ano“, než studenti druhé fakulty. Opět tedy vidíme, že studijní zaměření nemá vliv na úvahy o budoucí výchově.

Třetí hypotéza souvisí s hypotézou č.2 a zjišťuje, zda studenti Filozofické fakulty budou volit jiné výchovné prostředky než jejich rodiče více než studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky. V této hypotéze opět předpokládám, že studenti Filozofické fakulty budou při výchově dětí používat poznatky ze studia, tedy z odborné literatury a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky, kteří se o těchto věcech neučí, dají spíše

přednost zkušenostem ze života a tím pádem budou více napodobovat výchovu svých rodičů. Tento předpoklad se však nepotvrdil a hypotéza nebyla verifikována. Záleží tedy spíše na tom, jak se rodiče respondentům věnovali, zda jsou respondenti z úplně či rozvrácené rodiny, zda na ně rodiče měli čas a neupřednostňovali spíše karierní život, věnovali jim dostatek lásky a fyzického kontaktu apod.

Další, hypotéza č 4., zjišťuje, zda studenti Filozofické fakulty se budou v rámci výchovy dětí řídit především odbornou literaturou, naopak studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky se budou řídit svým instinktem. U této hypotézy předpokládám, že studenti Filozofické fakulty budou při výchově dětí používat poznatky ze studia a studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky, kteří se o těchto věcech neučí, dají spíše přednost zkušenostem ze života. Tato hypotéza nebyla verifikována. Naprostá většina respondentů se přiklání k tomu, že v rámci výchovy dětí, dají na svůj instinkt a nenechají si do výchovy mluvit.

Pátá hypotéza prokázala, že muži se přiklání k fyzickým trestům v rámci výchovy více než ženy. U této hypotézy jsem vycházela z vlastní představy, že muži místo dlouhého vysvětlování volí raději razantnější metody v podobě pohlavku apod. Rozdíl mezi muži a ženami byl celkem razantní. Respondenti ale dávali jasně najevo, že fyzickými tresty myslí pouze pohlavky, nejedná se o žádné fyzické týrání apod.

Šestá hypotéza se zabývala tím, zda muži vyžadují dodržování hranic a pravidel při výchově více než ženy. U této hypotézy vycházím z toho, že muži, jak již bylo řečeno v teoretické části, očekávají od svých dětí především výkony a dosažení výkonů vyžaduje určité dodržování hranic a pravidel. Tato hypotéza nebyla verifikována. Ženy tedy vyžadují dodržování hranic a pravidel, ale pokud tomu tak není, nepovažují fyzické tresty jako správný směr potrestání.

Poslední hypotéza prokázala, že ženy si umí představit, že by vychovávaly dítě samy více než muži. Myslím, že je to hlavně proto, že žen samoživitelek je mnohem více než mužů samoživitelů a ženy jsou na tuto situaci, která by je mohla potkat více připravovány. Stejně tak studenti na Filozofické fakultě jsou především ženy a této problematice se řada oborů věnuje a radí, co v dané situaci dělat.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit názory studentů UPCE na ideální výchovu dětí. Tímto cílem se zabýval výzkum, který nalezneme v praktické části práce. Výzkum byl zaměřený na bezdětné studenty Filozofické fakulty a bezdětné studenty Fakulty elektrotechniky a informatiky. Tito jedinci mají úplně jiné zaměření, jiné kritické myšlení a předpokládala jsem mezi těmito skupinami velké rozdíly. Opak byl však pravdou.

Teoretická část práce je zaměřena na popsání základních pojmů, které souvisí s výchovou. Bylo potřeba popsat hlavní činitele výchovy, tedy rodinu, dítě a období dítěte, ve kterém je výchova velmi důležitá – dětství. Nejdůležitějším prvkem teoretické části této práce je vysvětlení pojmu výchova. V rámci výchovy bylo potřeba popsat její historický vývoj, aby čtenář pochopil proměny této problematiky v čase. Dále bylo potřeba představit důležité myslitele, kteří se podíleli na vývoji výchovy a popsat současné trendy ve výchově, které poukazují na to, že děti vyrůstající v dnešní společnosti nedostanou nic zadarmo a svůj úspěch si musí vybojovat. Teoretická část práce vymezuje důležité poznatky ve výchově. Jedním z důležitých poznatků je to, že výchovné prostředky používané staršími generacemi, nejsou tolik vhodné pro jejich nástupce. Časy se mění, doba se neustále vyvíjí a výchova tyto změny samozřejmě také zaznamenává. Proto je potřeba neustále pozorovat společnost, ve které dítě vyrůstá a naučit dítě se do této společnosti adaptovat, aby si mohlo jít za svými sny a úspěchy. Co se ale nemění je fakt, že rodiče jsou pro svoje děti to nejdůležitější a nikdo rodinu dětem nenahradí. Je důležité si uvědomit, že nikdo z rodičů ani z dětí není dokonalý, ale je potřeba najít si k sobě tu správnou cestu a navzájem se respektovat.

Praktická část práce byla zaměřena na výzkum, který probíhal prostřednictvím kvantitativní výzkumné metody s užitím dotazníkového šetření. Respondenty byli bezdětní studenti Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE. Výzkumu se zúčastnilo celkem 296 dotazovaných. Bylo stanoveno celkem 6 výzkumných otázek, které byly zahrnuty v otázkách dotazníku. Z výzkumného šetření vyplynulo, že nezáleží na tom, jakou fakultu respondenti studují, jaké je jejich studijní zaměření, ale spíše na tom, jaké bylo jejich dětství a jaké výchovné prostředky volili jejich rodiče. Studenti se shodli na tom, že ve výchově svých budoucích potomků budou ve většině případů dávat na svůj vlastní instinkt. Studenti se přiklání k demokratickému vedení, ve kterém budou podporovat iniciativu dětí a budou se svými dětmi diskutovat a nedávat jim přílišné příkazy. Pro studenty obou fakult je důležité dodržování pravidel při výchově, ale bezpodmínečná láska je to nejdůležitější. Studenti mají také pocit, že je lepší být s dítětem spíše kamarád, než přísný rodič, aby se děti

více svěřovaly a nebály se za nimi z vlastní vůle přijít s jejich problémy. U studentů se, samozřejmě, objevují i pochybnosti v rámci výchovy. Momentálně má nejvíce respondentů pocit, že na výchovu nejsou dostatečně připraveni a také mají strach, aby nezanedbali něco při výchově či zdravotním stavu dítěte. Podle studentů Filozofické fakulty je nejdůležitějším faktorem ve výchově věnovat dětem co nejvíce času. Studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky považují za nejdůležitější faktor, aby dítě vyrůstalo se svými rodiči. Respondenti, kteří nebyli spokojeni s výchovou svých rodičů opravdu přemýšlí nad budoucí výchovou a věří si, že situaci zvládnou lépe, než jejich rodiče. V rámci výzkumu jsem porovnávala i názory mezi pohlavími. Muži plánují používat ráznější výchovu než ženy v tom smyslu, že jsou podle nich fyzické tresty nedílnou součástí výchovy. Ženy se naopak více přiklání k dodržování pravidel a hranic, což jsem nepředpokládala.

Z výzkumu vyplývá důležitý závěr, že to, co se odehrává v dětství, má vliv na přemýšlení budoucích rodičů. Tento fakt se objevuje i v teoretické části práce a odborníci na něho velmi často poukazují.

Seznam zdrojů

ALDORT, Naomi. *Vychováváme děti a rosteme s nimi*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7252-287-3.

ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Praha, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. Praha, 1996. ISBN 80-85866-15-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GILLERNOVÁ, I. Změny rodičovských stylů výchovy v české rodině. In: GILLERNOVÁ, I., V. KEBZA a M. RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha, 2011. ISBN 978-802-4727-981.

GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika I*. Olomouc, 1998. ISBN 80-85783-24-X.

HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha, 2007. ISBN 978-80-7367-327-7.

HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.

HERMAN, Marek. *Najděte si svého marťana: ...co jste vždycky chtěli vědět o psychologii, ale ve škole vám to neřekli...* 3. vydání. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-260-6070-3.

JŮVA, Vladimír a Vladimír JŮVA. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6., rozš. vyd. Brno, 2007. ISBN 978-80-7315-151-5.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.

M. RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha, 2011. ISBN 978-802-4727-981.

MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha, 2002. ISBN 80-7178-624-1.

- MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha, 1999. ISBN 80-85850-75-3.
- PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník*. Praha, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.
- SOUČEK, J., 1995 Dějiny pravěku a starověku. 3. vydání. Praha, 2010. ISBN 80-86287-21-1
- ŠANDEROVÁ, J. „Opět o třídách a vrstvách v současné kapitalistické společnosti“ in: *Sociologický časopis*. 1999.
- ŠMELOVÁ, Eva. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha, 1999. ISBN 80-7184-803-4.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha, 2004. ISBN 80-246-0841-3.
- VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany, 2000. ISBN 80-86022-79-X.

Internetové zdroje:

- KOPŘIVA, P., KOPŘIVOVÁ, T. Děti potřebují respekt. In: *Děti a my*. [online]. ©2019 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: <https://www.respektovani.com/index.php?obsah=2&sub=0&idc=103>
- MARTINCOVÁ, Jana. Desatero pro výchovu dítěte. In: *Baby online [online]*. 2010 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: <https://www.babyonline.cz/vyvoj-ditete/vychova-ditete>
- NOVOTNÁ Kateřina. Kdo mi řekne, jak dítě vychovat, když se to nikde neučí? In: *Akademie rodičovství*. [online]. ©2019 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: <https://www.akademierodicovstvi.cz/blog/kdo-mi-rekne-jak-dite-vychovat-kdyz-se-to-nikde-neuci>
- ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE. Článek 1. New York. ©1989 [cit. 2019-11-9]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3015

Seznam grafů

Graf 1: Celkové zastoupení mužů a žen ve výzkumu	37
Graf 2: Zastoupení žen Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE..	38
Graf 3: Zastoupení mužů Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE	38
Graf 4: Celkové zastoupení studentů z Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE.....	39
Graf 5:Plánování rodičovství (studenti Filozofické fakulty).....	40
Graf 6:Plánování rodičovství (studenti Fakulty elektroniky a informatiky)	41
Graf 7:Úvahy nad budoucí výchovou (studenti Filozofické fakulty)	42
Graf 8: Úvahy nad budoucí výchovou (studenti Filozofické fakulty)	42
Graf 9:Spokojenost se svou výchovou (studenti Filozofické fakulty)	44
Graf 10:Spokojenost se svou výchovou (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky).....	45
Graf 11:Ideální styl výchovy (studenti Filozofické fakulty)	47
Graf 12:Ideální styl výchovy (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky).....	48
Graf 13:Okolnosti v rámci výchovy dítěte (studenti Filozofické fakulty)	49
Graf 14:Okolnosti v rámci výchovy dítěte (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky).	49
Graf 15:Hranice a pravidla (muži)	51
Graf 16:Hranice a pravidla (ženy).....	51
Graf 17:Fyzické tresty při výchově (muži)	52
Graf 18:Fyzické tresty při výchově (ženy).....	53
Graf 19:Čím se řídit při výchově (Filozofická fakulta).....	54
Graf 20:Čím se řídit při výchově (Fakulta elektrotechniky a informatiky)	55
Graf 21:Pohled na samoživitelství (muži).....	56
Graf 22:Pohled na samoživitelství (ženy)	56
Graf 23:Obavy z rodičovství (studenti Filozofické fakulty)	57
Graf 24:Obavy z rodičovství (studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky)	58
Graf 25: Představy o budoucí výchově (Studenti Filozofické fakulty).....	59
Graf 26:Představy o budoucí výchově (Studenti Fakulty elektrotechniky a informatiky).....	59

Seznam obrázků

Obrázek 1- Model čtyř stylů výchovy	23
Obrázek 2 - Vybrané modely způsobu výchovy v rodině. (In Čáp, Mareš, 2001, s. 306).....	25

Seznam tabulek

Tabulka 1- Zastoupení mužů a žen ve výzkumu.....	37
Tabulka 2 - Celkové zastoupení studentů z Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky UPCE.....	39
Tabulka 3 - Plánování rodičovství studentů.....	40
Tabulka 4: Empirické četnosti H1.....	61
Tabulka 5: Teoretické četnosti H1.....	61
Tabulka 6: Testové kritérium H1.....	62
Tabulka 7: Empirické četnosti H2.....	62
Tabulka 8: Teoretické četnosti H2.....	63
Tabulka 9: Testové kritérium H2.....	63
Tabulka 10: Empirické četnosti H3.....	64
Tabulka 11: Teoretické četnosti H3.....	65
Tabulka 12: Testové kritérium H3.....	65
Tabulka 13: Empirické četnosti H4.....	66
Tabulka 14: Teoretické četnosti H4.....	67
Tabulka 15: Testové kritérium H4.....	67
Tabulka 16: Empirické četnosti H5.....	68
Tabulka 17: Teoretické četnosti H5.....	68
Tabulka 18: Testové kritérium H5.....	69
Tabulka 19: Empirické četnosti H6.....	70
Tabulka 20: Teoretické četnosti H6.....	70
Tabulka 21: Testové kritérium H6.....	71
Tabulka 22: Empirické četnosti H7.....	71
Tabulka 23: Teoretické četnosti H7.....	72
Tabulka 24: Testové kritérium H7.....	72

Přílohy

Příloha 1- Dotazník

Vážení respondenti,

jsem studentkou 3. ročníku Fakulty filozofické Univerzity Pardubice a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který je určen bezdětným studentům Filozofické fakulty a studentům Fakulty elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice.

Údaje z dotazníků budou sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci s názvem "Ideální výchova dětí podle studentů Univerzity Pardubice".

Vyplňování dotazníku vám nezabere více než 15 minut.

Předem děkuji za ochotu a spolupráci!

Barbora Strejčková

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2) Jakou fakultu na Univerzitě Pardubice studujete?

Dotazník je určen pouze pro studenty Filozofické fakulty a Fakulty elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice. Pokud nestudujete ani jednu z uvedených fakult, dotazník dále nevyplňujte

- a) Filozofická fakulta
- b) Fakulta elektrotechniky a informatiky

3) Chcete mít v budoucnu dítě/děti?

- a) ano
- b) ne

4) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli „ano“, přemýšlíte nad tím, jak budete své dítě vychovávat?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

5) Jste spokojeni se způsobem, jakým jste byl/byla vychováván/a?

Odpovídejte pouze v případě, že jste odpověděli v otázce číslo 3 „ano“

- a) Ano a chci vychovávat své dítě stejným způsobem
- b) Ano, ale ve výchově budu hledat vlastní cestu
- c) Nevím, nepamatuji si, jak mne rodiče vychovávali
- d) Ne, obávám se stejných vzorců ve výchově vlastních dětí. Budu se snažit dělat vše jinak
- e) jiná odpověď:

6) Uveďte, prosím, důvod, proč jste nebyli spokojeni (pokud jste v předchozí otázce uvedli, odpověď „ne“)

Pokud jste v předchozí otázce uvedli, že jste s výchovou svých rodičů byli spokojeni, pokračujte bez odpovědi.

7) Jaký styl výchovy z níže uvedených příkladů Vám připadá nejvíce vyhovující?

a) **Autokratické (autoritativní, dominantní)** vedení, při kterém vychovatel dětem rozkazuje, hrozí a trestá, málo respektuje jejich potřeby a přání

b) **Slabé (liberální) vedení**, při kterém vychovatel skoro neřídí, neklade dětem skoro žádné požadavky

c) **Sociálně integrační (demokratické)** vedení, kdy vychovatel podporuje iniciativu dětí, skupina diskutuje, nedává jim příkazy a je ochoten dát dětem na vybranou

d) jiné:

8) Ohodnoťte, jak jsou podle Vás důležité následující okolnosti v rámci výchovy dítěte:

(1= nejméně důležité, 5= nejvíce důležité)

a) dítě vyrůstá se svými rodiči	1	2	3	4	5
b) dítě dělá přesně to, co mu rodič řekne	1	2	3	4	5
c) vést dítě k samostatnosti	1	2	3	4	5
d) být dítěti příkladem	1	2	3	4	5
e) věnovat dítěti dostatek času	1	2	3	4	5
f) vést dítě k poslušnosti	1	2	3	4	5
g) začleňovat dítě co nejdříve do společnosti	1	2	3	4	5
h) připravit dítě na špatné zkušenosti v životě	1	2	3	4	5

9) Jsou podle Vás při výchově dětí důležité jasně stanovené hranice a pravidla?

V odpovědi „jiné“ můžete vyjádřit svůj názor

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne
- f) jiné:

10) Myslíte si, že by se při výchově měly používat fyzické tresty?

V odpovědi „jiné“ můžete vyjádřit svůj názor

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne
- f) jiné:

11) Myslíte si, že při výchově dítěte je důležité:

- a) dát na svůj instinkt
- b) spoléhat především na rady expertů a odbornou literaturu
- c) spoléhat na rady od lidí v blízkém okolí
- d) jiné:

12) Umíte si představit, že byste vychovával/a dítě sám/sama?

- a) Ano, pokud se zapojí i širší rodina – například prarodiče
- b) Samozřejmě, zvládl/a bych to sám/sama
- c) Neumím si to představit
- d) jiné:

13) Co ve Vás vyvolává v souvislosti s výchovou dětí největší úzkost? (v této otázce můžete vybrat více odpovědí)

- a) Obávám se toho, abych neopakoval/a při výchově chyby rodičů
- b) Bojím se, že nejsem na rodičovství dostatečně připraven(a)
- c) Bojím se, že něco zanedbám ve výchově či zdravotním stavu dítěte
- d) Bojím se, že skončím s dítětem sám/sama
- e) Nebojím se, věřím, že to zvládnou, i když přijdou potíže
- f) jiné:

14) Představte si, že jste rodičem. Která z následujících odpovědí, je Vám nejbližší v rámci výchovy dětí?

- a) Děti musejí vždy poslouchat, jen tak z nich vyrostou slušní lidé.
- b) Dávám přednost volné výchově, nadmíra příkazů a zákazů ohrožuje dětskou duši.
- c) Dodržování pravidel považuji za nutnost, ale bezpodmínečná láska je nejdůležitější.
- d) Snažím se být dítěti/dětem spíše kamarádem než rodičem
- e) Pravidla nejsou důležitá improvizuji podle situace
- f) jiné: